

Seat No.	

SHIVAJI UNIVERSITY KOLHAPUR

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College, Hatkanangale

B.A.(Part-I)(Sem-II) Examination, June 2022

ENGLISH (Compulsory)(Paper-B) (New)

English for Communication (CBCS)(AECC-C1)

SUB CODE : 71474

Day and Date : Monday 6/6/2022

Total Marks : 50

Time: 2 ½ hours 10.30 am to 01:00 pm.

Instructions : 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full

Q.1 A) Complete the following statements by choosing the correct options.

1) The child was going to the ----- with his parents.

A) school B) sweet shop C) fair D) grand parents house

2) ----- brought the steel industries to Indian during the British rule.

A) Acharya P. C. Ray B) Jamshetaji Tata C) Maharaja of Baroda D) Dadabhai Nauroji

3) ----- translated the poem "A village girl" into English.

A) Mohan singh B) Kushwant singh C) Mulk Raj Anand D) Balwant Gargi

4) The Tigers brain was created in a -----

A) Furnace B) factory C) heaven D) workshop

B) Answer the following questions in one word /phrase/ sentence each.

(4)

1) What was the child's favourite sweet?

2) How Acc. To A. P. J. Abdul Kalam is energy created?

3) What is on the head of a village girl?

4) What do the poets carry in their heart?

Q 2. A) Answer the following Questions in three to four sentences each. (ANY FOUR) (8)

- 1) Where did the child go with his parents? What did he want there?
- 2) Which great institutions were established during the British rule?
- 3) How does the narrator describe the village girl?
- 4) Why did the narrator take his brothers word as law?
- 5) What is the theme of the poem " The Tiger"?
- 6) Why does the poet say that ' the words have a destructive energy'?

B) Write short notes on the following in about 7 to 8 sentences each (ANY THREE) (9)

- 1) What is the theme of the story " The Lost Child"?
- 2) Dr. A.P.J. Abdul Kalam's visit to the North- east states?
- 3) What is the central idea of the poem " A Village Girl"?
- 4) The beauty of the Tiger ?
- 5) Power and Strength of words in the poetry: A Poet;

Q3.A) Imagine that you are studying in M.A. Part-II English in Shivaji university Kolhapur . Your younger brother is coming to Shivaji University to take the passing certificate. Advise him how to reach Shivaji University. (8)

B) Write a Telephonic conversation between Kajal and Anil. Use the following points ---- booking a hotel room, Type of room, rate , facilities, duration of stay etc. (7)

Q4 A) i) Write a descriptive passage about your mobile phone. (5)

Or

ii) Describe a LED TV.

B) i) Write Description of your mother. (5)

Or

ii) Write description of your college building.

Seat No

Shivaji University, Kolhapur
Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College,
Hatkanangale.

B.A. Part I (Semester-III) Examination March/April- 2022
 Subject Name: Geography-I DSC-B-24 (Human Geography)
 Subject Code: 71285
 Day & Date: Thursday & 23/06/2022
 Time: 10.30 am To 1.00 pm

Paper No-II

Total Marks: 50

सूचना 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे. 2) आवश्यक तिथे आकृती काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

10

1) मानवी भूगोलचे..... हे जनक आहेत.

अ) रॅट्झेल ब) ब्लाश क) टेलर ड) यापैकी नाही

2) भूगोलाची ही महत्वाची शाखा आहे.

अ) लोकसंख्या भूगोल ब) आर्थिक भूगोल क) हवामानशास्त्र ड) मानवी भूगोल

3) मानवी भूगोलात घटकांचा अभ्यास होतो.

अ) मानवी ब) नैसर्गिक क) रासायनिक ड) यापैकी नाही

4) भारताचा लोकसंख्या बाबतीत जगात क्रमांक लागतो.

अ) पाचवा ब) दुसरा क) सातवा ड) पहिला

5) जागतिक लोकसंख्या दिन रोजी साजरा करतात.

अ) ११ जुलै ब) ५ जून क) ८ मार्च ड) ५ सप्टेंबर

6) लोकसंख्या वाढीचा सिद्धांत..... यांनी मांडला.

अ) ब्लाश ब) माल्थस क) नोटेसटार्न ड) यापैकी नाही

7) हे ग्रामीण भागातील मुख्य कार्य होय.

अ) व्यापार ब) दुकानदारी क) शेती ड) यापैकी नाही

8) घरे एका रेषेत बांधलेली असतात यास..... वसाहत म्हणतात.

अ) रेषाकृती ब) गोलाकार क) त्रिकोणी ड) यापैकी नाही

9).....हा घटक शेतीवर सर्वात जास्त परिमाम करतो.

अ) प्राकृतिक ब) सामाजिक क) राजकीय ड) यापैकी नाही

10) स्थलांतरीत शेतीस पश्चिम घाटातअसे म्हणतात.

अ) खिल ब) लडांग क) रोका ड) कुमरी

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा.

20

१) मानवी भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.

२) मानवी भूगोलाचे महत्व लिहा.

३) वसाहतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

४) शहराची कार्ये स्पष्ट करा.

५) फळशेती विषयी माहिती लिहा.

६) शेतीच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर सविस्तर लिहा.

10

मानवी भूगोलाची व्याख्या सांगून व्याप्ती स्पष्ट करा.

किवां

लोकसंख्या वितरणावर परिमाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर सविस्तर लिहा.

10

ग्रामीण भागातील कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

किवां

शेतीवर परिमाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

SEAT NO

Shivaji University Kolhapur

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce, and Science College
Hatkanangale

B.A. (Part-1) (Semester- II) (CBCS) Examination , June 2022

MARATHI (अक्षरबंध) (Optional Paper-II)

विद्याशाखीय विशेष गाभा (D.S.C.-A 13)

Subject code – 71262

Day and Date : Monday 20/06/2022

Total Marks 50

Time: 10.30 am to 01.00 pm.

Instructions : 1) All Questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks

प्रश्न 1 ला . योग्य पर्याय निवडा .

10 गुण

1) लोकनाथ यशवंत यांचा 'बाकी सर्व ठीक आहे' हा कविता संग्रह कधी प्रकाशित झाला?

अ) 2016 ब) 2014 क) 2017 ड) 2010

2) आपला डाव कसा साधायचा असतो? असे 'मुख्य प्रवाह' कवितेत कवी म्हणतो .

अ) श्रद्धा सवुरीने ब) शांत राहून क) सामनेवाल्याला तोलत ड) वेळ बघून

3) 'एका वृक्षाची गोष्ट' मध्ये कवीला त्याच्या मित्राने कोणती वस्तू भेट म्हणून दिली . ?

अ) पेन ब) गुलाबाचे झाड क) निळा शर्ट ड) बोन्सायचे झाड

4) 'राग' या कवितेत कुपोषणाने बालकांचे मृत्यू होत असूनही कोण आनंदात आहेत असे कवीला वाटते ?

अ) पालक ब) बालक क) एनजीओवाले ड) स्त्रिया

- 5) 'तडजोड' कवितेत कवी गावाकडे आल्यावर कोणाची तळी उचलतो ?
 अ) वेकारांची व) शक्तीशाली लोकांची क) मित्रांची ड) पाथरवटांची
- 6) जात ही कशी असते असे कवी 'पर्सनल मुलाखत' या कवितेत म्हणतो ?
 अ) विद्युत प्रवाहासारखी व) न जाणारी क) आगीसारखी ड) न संपणारी
- 7) 'पर्यावरण' कवितेत व्हेंटिलेटरवर कोण आचके देत आहे असे कवीला वाटते ?
 अ) स्वातंत्र्य व) दोस्ती क) देश ड) धर्म
- 8) 'स्पर्श' कवितेतील हलितार लोक काय करतात ?
 अ) कुत्रे पोसतात व) अनाथालयात जातात क) कर्मकांडात रमतात ड) अनाथांचा सांभाळ करतात
- 9) भुकेने व्याकुळ झालेल्या मांजराला खाटीक काय खायला देतो ?
 अ) खीर व) बोकडाचे मास क) पाव ड) दूध
- 10) 'जन्म आईचा' कवितेत हजार वेळा जन्म घेऊन आईन काय करावे असे कवीला वाटते ?
 अ) नाश करावा व) जगणे आणखी सुंदर करावे क) परमेश्वरमय ड) शांततामय

प्रश्न 2 रा. शहरात राहूनही तुम्हाला काय काय समजत नाही असे कवी लोकनाथ यशवंत का म्हणतात ?

हे 'मुख्य प्रवाह' कवितेच्या आधारे लिहा.

10 गुण

किंवा

'एका वृक्षाची गोष्ट' कवितेत कवीने कोणता विचार मांडला आहे ?

प्र 3 रा 'सोन्याचे दात' या कवितेत उपरोधाची तीव्र जाणीव कवीने कशी व्यक्त केली आहे ?

10 गुण

किंवा

'गौडबंगाल' या कवितेत शिकणाऱ्या मुलाच्या मनातील खदखद कशी व्यक्त केली आहे ?

प्रश्न 4 धा . लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन लिहा .)

10 गुण

- अ) वृत्तपत्राच्या बातमीदाराचे महत्त्वाचे गुण सांगा .
- ब) अग्रलेखाचे स्वरूप आणि त्याची संकल्पना सांगा .
- क) एक दृक्श्राव्य माध्यम म्हणून चित्रपटाचे महत्त्व सांगा .

प्रश्न 5 वा . खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा .

10 गुण

- अ) पत्रलेखनाचे स्वरूप आणि त्याचे प्रकार सांगा .
- ब) ई- पत्रव्यवहार .
- क) आकलन म्हणजे काय? ते सांगून त्याचे स्वरूप सांगा .
- ड) आकलन संकल्पनेत भाषेचे महत्त्व सांगा .

Shivaji University, Kolhapur

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College Hatkanangale

B. A. (Part - I) (Sem - II) Examination, June - 2022

Sociology (Paper II) (New)

Applied Sociology (CBCS) (DCS - II)

Subject Code: 71275

Day and Date - Thursday 09/06/2022

Time - 10:30 am to 01:00 pm

Total Marks 50

Instructions: 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks

प्रश्न क्र. १. खालीलपैकी पर्यायांपैकी अचूक पर्याय निवडा.

१० गुण

१. खालीलपैकी कोणास समाजशास्त्राचे जनक म्हणून संबोधले जाते?

अ. कार्ल मार्क्स ब. हर्बर्ट स्पेन्सर क. ऑगस्ट कॉम्प्ट ड. एम.एन.श्रीनिवास

२. 'संस्कृतीकरण' या संकल्पनेची मांडणी खालीलपैकी कोणत्या विचारवंतानी केली?

अ. इरावती कर्वे ब. राधाकमल मुखर्जी क. एम.एन.श्रीनिवास ड. ए. आर. देसाई

३. खालीलपैकी कोणत्या भारतीय विचारवंतास 'मार्क्सवादी समाजशास्त्रज्ञ' म्हणून ओळखले जाते?

अ. जी.एस. घुर्ये ब. ए. आर. देसाई क. डी.पी. मुखर्जी ड. एम.एन.श्रीनिवास

४. 'Das Capital' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ. कार्ल मार्क्स ब. ए. आर. देसाई क. एमिल दुर्खीम ड. जी.एस. घुर्ये

५. खालीलपैकी हा मुद्रित माध्यमाचा प्रकार नाही?

अ. वर्तमानपत्र ब. मासिके क. पुस्तके ड. रेडीओ

६. खालीलपैकी कोणते माध्यम दृक-श्राव्य म्हणून ओळखले जाते?

अ. पुस्तक ब. वृत्तपत्र क. आकाशवाणी ड. चित्रपट

७. 'समाजमान्य जीवनपद्धतीतील बदल म्हणजे सामाजिक परिवर्तन होय', अशी व्याख्या कोणी केली आहे?

अ. गिलीन आणि गिलीन ब. पी.व्ही.यंग क. किंग्सले डेविस ड. हॅरी जॉन्सन

८. जागतिक अर्थव्यवस्था हे चे महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे.

अ. औद्योगिकीकरण ब. संस्कृतीकरण क. आधुनिकीकरण ड. जागतिकीकरण

९. विशिष्ट सामाजिक परिवर्तन घडून येऊ नये म्हणून जे सामूहिक प्रयत्न केले जातात त्याला
चळवळ म्हणतात.

अ. प्रतिकार ब. प्रतिसाद क. सुधारणा ड. क्रांतिकारक

१०. खालीलपैकी कोणी सामाजिक नियोजनाला 'Social Telesis' असे संबोधले आहे?

अ. लेस्टर वार्ड ब. ऑगस्ट कॉम्स क. पी. व्ही. यंग ड. डंकन मिचेल

प्रश्न क्र. २. टीपा लिहा. (सहा पैकी कोणतेही चार)

२० गुण

१. संरचनात्मक दृष्टीकोन

२. पाश्चात्तीकरण

३. आधुनिकीकरण

४. जनसंपर्क माध्यम अर्थ व वैशिष्ट्ये

५. लोकमाध्यमे

६. जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये

प्रश्न क्र. ३. दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

१. एम. एन. श्रीनिवास यांच्या संरचनात्मक - कार्यावादातील योगदानाचा आढावा घ्या?

किंवा

२. जनसंपर्क माध्यमाची व्याख्या देऊन आधुनिक माध्यमांचे विविध प्रकार विशद करा?

प्रश्न क्र. ४. दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

१. जागतिकीकरण म्हणजे काय ते सांगून जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये विशद करा?

किंवा

२. सामाजिक नियोजनाचा अर्थ स्पष्ट करून सामाजिक नियोजनातील अडथळे स्पष्ट करा?

Seat No.

Shivaji University, Kolhapur

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce and Science College,
Hatkanangale

B.A. (Part-I) (Sem-II) Examination, June, 2022

History (Optional) (Paper-II) (New)

Polity, Society and Economy under the Marathas (1600-1707) (CBCS)

Sub. Code: 71274

Day and Date: Thursday 23/06/2022

Total Marks: 50

Time: 10.30 to 01:00 PM

Instruction: 1) All Questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१. शिवकालात-----यांच्याकडे पेशवेपदाची जबाबदारी होती.

अ. मोरोपंत पिंगळे ब. दत्ताजी त्रिम्बक क. अण्णाजी दत्तो ड. हंबीरराव मोहिते.

२. शिवकालात, हंबीरराव मोहिते यांच्याकडे-----या पदाची जबाबदारी होती.

अ. पेशवा ब. सेनापती क. पंडितराव ड. सचिव

३. अष्टप्रधान मंडळामध्ये-----यांच्याकडे परराष्ट्र व्यवहाराची जबाबदारी असे.

अ. अमात्य ब. सेनापती क. पंडितराव ड. सुमंत (डबीर)

४ -----या कारखान्यात धान्य साठवले जाई.

अ. जवाहरखाना ब. अंबारखाना क. फरासखाना ड. जामदारखाना

५. फरासखानामध्ये-----यांची साठवणूक केली जाई.

अ. जडजवाहिर ब. धान्य क. तंबू, राहुट्यांचे साहित्य ड. शस्त्रास्त्रे

६. -----चा महालामध्ये नाणी तयार केली जात.

अ. टांकसाळ ब. छबिना क. पोते ड. जामदारखाना

७. -----ग्राममजलीस (गोतसभा)चा प्रमुख असे.

अ. कुलकर्णी ब. पाटील क. चौगुला ड. देशपांडे

८. -----यांची निशाणी 'नांगर' असे.

अ. कुलकर्णी ब. पाटील क. चौगुला ड. देशपांडे

९. -----ही स्वराज्याची राजधानी होय.

अ. रायगड ब. पन्हाळा क. पुरंदर ड. लोहगड

१०. कोल्हापूर हे तीर्थक्षेत्र -----या देवतेसाठी प्रसिद्ध आहे.

अ. रेणुका माता ब. तुळजा भवानी क. श्री महालक्ष्मी ड. बनशंकरी

टिपा द्या (कोणत्याही ४)

२०

अ. अष्टप्रधान मंडळ

ब. आरमाराची स्वराज्यातील कामगिरी

क. शिवकालीन जमिनीचे प्रकार

ड. शिवकालीन व्यापारातील वस्तु

इ. शिवकालीन वतनदार

फ. वारकरी संप्रदायाचे योगदान

३. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या न्यायव्यवस्थेची माहिती द्या.

१०

किंवा

शिवकालीन उद्योगांची माहिती द्या.

४. शिखर शिंगणापुर या तीर्थक्षेत्राचे वर्णन करा.

१०

किंवा

छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या लष्करी प्रशासनाची माहिती द्या.

Shivaji University, Kolhapur

Hon. Shri Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College Hatkanangale.

B.A. (Part I) (sem- II) Examination, June 2022

आवश्यक हिंदी

पेपर व्यावहारिक लेखन (B)

Sub Code- CGE - 71255

Day and Date- Thursday 16/06/2022

Total Marks 50

Time - 10:30 am to 01:00 pm.

Instructions- 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

प्रश्न 1. उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए ।

10

1. हिंदी की लिपि..... है ।

अ. ब्राह्मी ब. खरोष्ठी क. गुरुमुखी ड. देवनागरी

2. उत्तर प्रदेश..... भाषा प्रदेश है ।

अ. मराठी ब. गुजराती क. हिंदी ड. कन्नड

3. भारत की राष्ट्रभाषा है ।

अ. मराठी ब. गुजराती क. हिंदी ड. कन्नड

4. सरकारी पत्र में सबसे पहले..... लिखा जाता है ।

अ. विभाग का नाम ब. अधिकारी का नाम

क. सरकार का नाम ड. व्यक्तिगत नाम

5. सरकारी पत्र.....के हस्ताक्षर से दिया जाता है ।

अ.ज्यु.क्लर्क ब.अधीक्षक क.सिनियर क्लर्क ड प्रमुख अधिकारी

6. अनुवाद शब्द का संबंधधातु से है ।

अ.वद ब.अन क.वदनु ड.अनुज

7. भाषांतर.....का प्रकार है ।

अ.रूपांतर ब.प्रतीकांतर क.विषयांतर ड.युगांतर

8. कार्यालयीन अनुवाद के लिएगुण अपेक्षित है ।

अ.स्वायत्तता ब.क्षेत्र क.प्रक्रिया ड.विज्ञान

9. समाचार का सीधा संबंध मनुष्य की सततहै ।

अ.जिज्ञासा ब.आशंका क.डर ड.सजगता

10. समाचार शब्द अंग्रेजी शब्द.....का हिंदी अनुवाद है ।

अ.न्यूज ब.कवरेज क.रिपोर्ट ड.डाक्युमेंट

प्रश्न. 2 टिप्पणियाँ लिखिए । (तीन में से दो)

1. राजभाषा ।

2. अर्धसरकारी पत्र की रूपरेखा ।

3. समाचार की परिभाषा ।

प्रश्न. 3 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए । (पाँच में से तीन)

1 राजभाषा का स्थान स्पष्ट करे ।

2 वैज्ञानिक हिंदी का प्रयोग ।

3 सरकारी पत्र की रूपरेखा ।

4 अनुवाद का सामाजिक एवं व्यावहारिक महत्त्व ।

5 समाचार का उद्देश्य लिखिए ।

प्रश्न 4 अ. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए ।

1. समाचार संपादन का स्वरूप स्पष्ट करते हुए समाचार पत्रों की साजसज्जता पर प्रकाश डालिए ।

15

अथवा

2. मातृभाषा के रूप में हिंदी का महत्व स्पष्ट किजिए ।

ब. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए ।

1. साहित्य विधा के आधारपर अनुवाद के प्रकार लिखिए ।
अथवा

2. रोजगार प्राप्ति हेतु आवेदन पत्र का प्रारूप तैयार किजिए ।

Hon Shri Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College Hatkanangale

B.A I Part I (Sem – II) Examination, June – 2022

Hindi (Optional) Paper II (हिंदी गद्य साहित्य) D.S.C – A- 14

Subject Code - 71265

Day and Date - Monday 20/06/2022

Total Marks -50

Time - 10:30 am to 01:00 Pm

Instructions – 1. All questions are compulsory.

2. Figure to the right indicate full marks.

प्रश्न क 1. निम्नलिखित वाक्यों में दिए गए पर्यायों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1. 'जीवन और शिक्षण' निबंध — ने लिखा है।
(अ. विनोबा भावे, ब. बाबु श्यामसुंदरदास, क. मोहन राकेश, ड. हरिशंकर परसाई)
2. 'सूरसागर' ग्रंथ — ने लिखा है।
(अ. सूरदास, ब. संत कबीर, क. मीराबाई, ड. श्यामसुंदरदास)
3. 'विज्ञापन युग' यह — है।
(अ. निबंध, ब. कहानी, क. यात्रा वर्णन, ड. रेखाचित्र)
4. मगतजी — हो गये।
(अ. नरकवासी, ब. स्वर्गवासी, क. पृथ्वीवासी, ड. गोलोकवासी)
5. जेबकतरे का कोई — नहीं होता।
(अ. रूप, ब. मन, क. आकार, ड. चेहरा)
6. गोशाला के रखवालदार का नाम — है।
(अ. ज्वाला प्रसाद, ब. रामदास, क. गोवरधन, ड. कल्लू)
7. — टोली ने पंचलाइट खरीदा था।
(अ. महतो, ब. राजपूत, क. बामन, ड. मराठा)

8. —के घर चीफ की दावत का आयोजन किया था।
(अ. शामनाथ , ब. दिनानाथ , क. रमानाथ , ड. दयानाथ)
9. सोमा बुआ के बेटे का नाम — है।
(अ. हरखू , ब. गर्जेन्द्र , क. संन्यासी , ड. जनक)
10. 'संस्कार और भावना' एकांकी की बहु — है।
(अ. बंगालिन , ब. महाराष्ट्रीयन , क. बिहारी , ड. कश्मिरी)

प्रश्न क. 2 ससंदर्भ स्पष्टीकरण किजिए (केवल दो)

10

1. "आज की शिक्षण पद्धति के कारण जीवन के दो टुकड़े हो जाते हैं। आज के पहले पंद्रह बीस वर्षों में आदमी जीने की झंझट में न पड़कर सिर्फ शिक्षा प्राप्त करें और बाद में शिक्षा को बस्ते में लपेटकर मरने तक जिये।"
2. "काश मैं निर्मम हो सकती, काश कि मैं संस्कारों की दासता से मुक्त हो सकती हो पाती तो कुल, धर्म और जाति का भूत मुझे तंग न करता और मैं अपने बेटे से न बिछुड़ते।"
3. "तुमने जाति की इज्जत रखी है तुम्हारे सात खून माफ। खूब गाओ सलीमा का गाना।"

प्रश्न क 3. टिप्पणियाँ लिखिए। (केवल तीन)

15

- अ. रजिया का चरित्र चित्रण।
- ब. सोमा बुआ का अकेलापन।
- क. 'चीफ की दावत' के शामनाथ।
- ग. 'सूरदास' निबंध के आधारपर सूरदास का परिचय।
- घ. काशी विश्वेश्वरराव की आत्महत्या का प्रसंग।

प्रश्न क 4. अ. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

15

1. 'गोशाला चारा और सरपंच' व्यंग्य का आशय स्पष्ट किजिए। अथवा
 2. 'फुटपाथ के कलाकार' व्यंग्य का आशय स्पष्ट किजिए।
- ब. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।
1. 'किसान के घर से' यात्रा संवाद का आशय स्पष्ट किजिए। अथवा
 2. 'भगत की गत' व्यंग्य का आशय स्पष्ट किजिए।

Shivaji University, Kolhapur
Hon. Shri. Annasaheb Dange ACS College, Hatkanangale.
B.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, June. 2022
ECONOMICS(Optional) (Paper -II)

Indian Economy -II

Subject Code:71289

Day and Date: Thursday 23/08/2022

Total Marks: 50

Time : 10:30 am to 01:00 pm

प्रश्न 1 योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा:

10

- 1) भारताच्या एकूण राष्ट्रीय उत्पादनात शेतीचा वाटाचालला आहे.
 अ) वाढत ब) घटत क) स्थिर होत ड) वेगाने वाढत
- 2) अविकसित व अल्पविकसित देशात मात्र एकूण रोजगारातीलहिस्सा जास्त आढळतो.
 अ) औद्योगिक क्षेत्रातील ब) सेवा क्षेत्रातील क) शेती क्षेत्रातील ड) यापैकी नाही
- 3) भारतीय शेतीची उत्पादकाता इतर देशांशी तुलना करताआहे.
 अ) अल्प ब) पाचपट क) दुप्पट ड) समान
- 4) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारतात सुधारणा करण्यात आल्या.
 अ) कळ कायदे ब) जमिनदारी कायदे क) कमाल जमिनधारणा कायदा ड) वरील सर्व
- 5) भारतातील हरित क्रांती प्रामुख्यानेववर आधारित होती.
 अ) भांडवल व श्रम ब) बियाणे व खते क) पाऊस व जमिन ड) सावकार व बँका
- 6) नविन आर्थिक धोरणाच्या काळात भारतीय शेतीक्षेत्रात.....आढळते.
 अ) अपत्ती ब) विपत्ती क) अवनती ड) वरील सर्व
- 7) भारतात लघु व कुटीर उद्योगांचानिर्मितीच्या दृष्टीने चांगला उपयोग होतो.
 अ) रोजगार ब) भांडवल क) व्यापार ड) गुंतवणूक
- 8) भारताने 1991 मध्ये आर्थिक धोरण स्वीकारल्याने औद्योगिक धोरणात अमूलाग्र बदल करण्यात आले.
 अ) राजवित्तीय ब) चलनविषयक क) उदारीकरणाचे ड) राष्ट्रीयकरणाचे
- 9) आय. टी. उद्योगामुळे जगात भारताची प्रतिमाअशी तयार झाली.
 अ) ज्ञानशक्ती केंद्र ब) औद्योगिक क) महाशक्ती ड) यापैकी नाही
- 10) जागतिक व्यापार संघटना व रिझर्व बँक ऑफ इंडिया यांच्या मते व्यवसायाचाही सेवाक्षेत्रात समावेश केला जातो.
 अ) बांधकाम ब) हॉटेल क) बँक ड) विमा

प्रश्न 2 टीपा लिहा:

20

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्त्व कमी होत आहे

ब) हरित क्रांतीचे अनुकूल परिणाम/यश

क) औद्योगिककरणाची गरज

ड) लघु व कुटीर उद्योगांच्या समस्या

इ) पर्यटन उद्योगाचे महत्त्व

फ) सेवा क्षेत्राचे महत्त्व

प्रश्न 3 थोडक्यात उत्तरे लिहा:

10

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील महत्त्व कमी होत आहे स्पष्ट करा:

किंवा

ब) भारतीय शेती उत्पादकता वाढीचे उपाय कोणते स्पष्ट करा

प्रश्न 4 थोडक्यात उत्तरे द्या:

10

अ) लघु व कुटीर उद्योगांसाठी उपायसोजना

किंवा

ब) सेवाक्षेत्राच्या विकासासाठी धोरणात्मक उपाय स्पष्ट करा:

SI - 106

Total No. of Pages : 4

Seat No.	

**B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination,
January - 2023**

ENGLISH COMPULSORY (AECC - 4)

English for Communication

Sub. Code : 73410/78810

Day and Date : Monday, 30 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Choose the appropriate answer and complete the following sentences : [4]

- i) The poet felt like a child who won a pack of _____.
 - a) Fruits
 - b) chocolate
 - c) Candies
 - d) sweet
- ii) The Giant put a wall around his castle to prevent the _____.
 - a) Winter
 - b) frost
 - c) Children
 - d) autumn
- iii) M.K. Gandhi passed the matriculation examination in _____.
 - a) 1888
 - b) 1818
 - c) 1918
 - d) 1887
- iv) According to the old man _____ own the land.
 - a) Tribal people
 - b) the government
 - c) The farmers
 - d) nobody

P.T.O

b) Answer the following questions in one word/phrase/sentence each : [4]

- i) Who become a Jain Monk?
- ii) Which foundation did Sudha Murty belong?
- iii) Who come down floating into the crowd?
- iv) Who helped the little boy to get on the tree?

Q2) a) Answer the following questions in 3-4 sentences each (Any 3 out of 4) : [6]

- i) What is the reaction of people after the car accident?
- ii) How does Sudha Murty describe the tribal woman?
- iii) What happened when the poet left behind their voices?
- iv) Why is the Giant called selfish?

b) Write short notes on the following in about 7-8 sentences each (Any 2 out of 3) : [8]

- i) The selfish Giant
- ii) The old woman of Kalahandi
- iii) The theme in the poem 'Auto Wreck'

c) Vocabulary Exercise : [2]

- i) Give synonyms of the following words.

a) Triumph

b) Intend

- ii) Complete the following table filling in the appropriate form of the words given.

Verb	Noun	Adjective	Adverb
Forget	-----	-----	-----
-----	-----	-----	hopefully

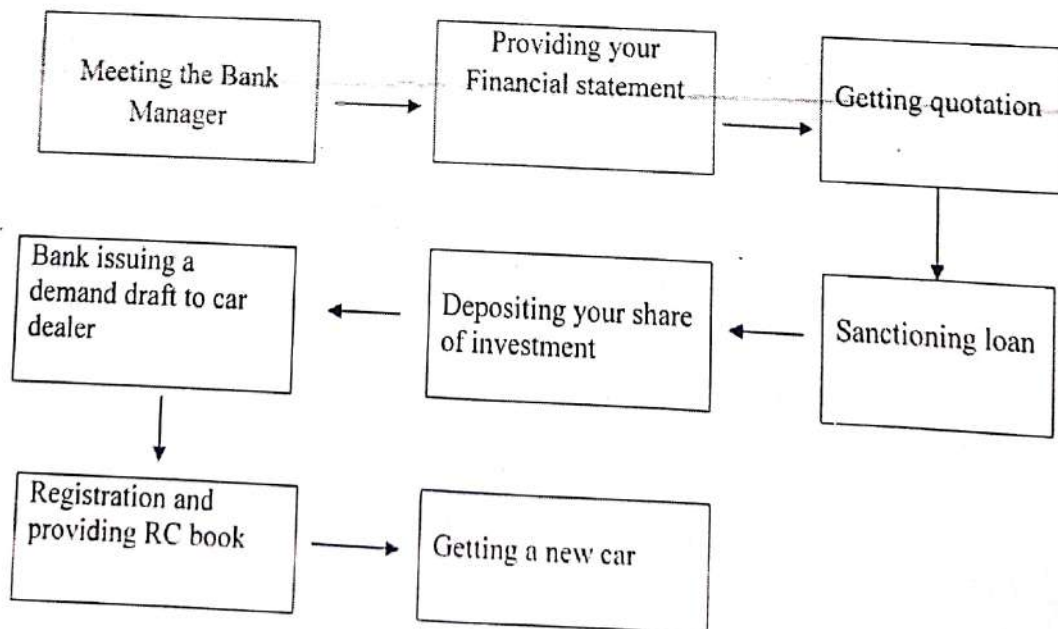
- Q3) a) Write an email congratulating your friend who has won National Level Essay Competition. Imagine the necessary details like email address etc. [5]
- b) Suppose you are employee of Maruti Car Company. Write a professional Blog describing the features of newly launched car. [4]

- Q4) a) Transfer the following information in to a table diagram. [4]

Agriculture has always been the backbone of Indian economy. We have started cultivating various types of crops since the Green Revolution. There are three major types of crops that are grown by our farmers. Kharif or monsoon crops are the first variety of Indian crops. The Kharif season generally starts from June to September. Rice, Maize, bajra, soyabean, groundnut, cotton etc. are all types of the Kharif crops. The Rabi crops are the another way of cultivating crops popular in India. For the cultivation of this type of crop the irrigation facility is very essential. The main variety of Rabi crops are wheat, barley, musterd, green peas etc.

Third Variety of Indian crop is Zaid crops that grow in a short time between Kharif and Rabi season in the months of March to July. They are pumpkin, Bitter ground, and cucumber.

- b) Write a paragraph describing the process of getting a car loan from a bank with the Help of information provided in the following flow chart. Make use of time markers Wherever necessary. [4]

- Q5) a) Prepare a notice as secretary for the Annual meeting of Rotary Club of Kolhapur to all the directors. [5]
- b) Prepare an advertisement for : [4]
- i) A brand new electrical car and describe its features with use of various adjectives.
 - ii) Newly launched jewelry shop.

- viii) "यह तो शर्म की बात है" कविता कवयित्री ने दलित वर्ग के को संबोधित कर लिखी है।
- अ) बुजुर्गों ब) स्त्रियों
क) पुरुषों ड) बच्चों
- ix) "तीली" कविता में तीली का प्रतीक है।
- अ) निर्माण ब) विध्वंस
क) सर्जन ड) रोशनी
- x) लता की शायरी को समर्पित है।
- अ) किशोरी अमोनकर ब) लता मंगेशकर
क) आशा भोसले ड) सुमन कल्याणकर

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन संदर्भों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण दीजिये।

[10]

- अ) “गरीबों की आत्मा को सुख दो, / घर-घर प्रेम लगाओ लिखना-पढ़ना,
रहन-सहन से, सारे लोग बनाओ / लाखों पंथ-महंत सभी मिल, देश में चित्त लगाओ।
तुकड़ियादास कहे तब ही यह “रामराज्य” कहलाओ।”
- ब) “सबसे सरल है / सबसे मुश्किल और महान चीजों को नष्ट करना
सिर्फ एक तीली / इतिहास की सबसे प्राचीन और दुर्लभ
पांडुलिपि को राख बना देने के लिए।”
- क) “वो किसी के आसरे की आस क्यों रखे भला
प्यार की दुनिया से नाता जोड़कर देखो कभी
जिसका रिश्ता है जड़ों से खुद हरा हो जाएगा
जिसको छू दोगे वो पत्थर आईना हो जाएगा।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों का उत्तर संक्षेप में दीजिये।

[15]

- अ) कबीर के ईश्वर एवं भक्ति संबंधी विचार स्पष्ट कीजिए।
- ब) मीरा की विरह भावना का वर्णन कीजिए।
- क) घनानंद ने नायिका वर्णन किस प्रकार किया है?
- ड) संत तुकडोजी के नशाबंदी संबंधी विचार व्यक्त कीजिए।
- इ) कवि सुधाकर मिश्र ने प्यार के महत्त्व को कैसे प्रतिपादित किया है?

प्र.4) निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर दीजिये।

[15]

- अ) भूषण ने छ. शिवाजी महाराज के रणप्रस्थान, आतंक एवं प्रताप का वर्णन किस प्रकार किया है?
अथवा
ब) 'यह तो शर्म की बात है' कविता का आशय समझाइए।

SI - 625

Total No. of Pages : 4

Seat No.	

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, January - 2023
CGE : PUBLIC ADMINISTRATION - II (I.D.S.) (Paper - II)
Sub. Code : 73426/78826

Day and Date : Tuesday, 31 - 01 - 2023
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose and write the correct alternative from following : [10]

- i) Who defines that; Recruitment is the corner stone of the public personal structure?
a) Gladstone b) Laski
c) Stahl d) Willoughby
- ii) _____ means accuring the right people for particular job?
a) Recruitment b) Training
c) Promotion d) Transfer
- iii) In India the training is given to I.A.S. officers at _____
a) Nasik b) Nagpur
c) Musoorie d) Dehradun
- iv) Appointment from lower position to higher position means _____
a) Recruitment b) Demotion
c) Transfer d) Promotion
- v) The tenure of the member of estimate committee is _____
a) 1 year b) 6 years
c) 5 years d) 3 years
- vi) The wheels of administration are called to _____
a) Civil servants b) Ministers
c) President d) Governors
- vii) Right to information Act, implemented in _____
a) 2002 b) 2005
c) 2006 d) 2008

P.T.O.

- viii) National E-governance plan (NeGP) formation in _____
- a) 2002 b) 2005
c) 2006 d) 2007
- ix) Peoples participation is part of _____ centred principles.
- a) People b) Ministers
c) Government d) None of these
- x) Who was the chairman of the administrative reforms commission of 1966?
- a) Vasant Rao Naik b) Morarji Desai
c) Sudhakarrao Naik d) Yashwantrao Chavan

Q2) Write short notes (any four) :

[20]

- Functions of civil service
- Union public service commission
- Types of training
- Right to information
- E-governance
- Public accounts committee

Q3) a) Explain the methods of recruitment of civil servants.

[10]

OR

- b) Evaluate and explain the features of civil services.

Q4) a) Define budget and explain the budgetary process in India.

[10]

OR

- b) What is delegated legislation? Explain the causes of growth of delegated legislation.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

[10]

प्र.1) खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा व लिहा :

- i). 'नागरी सेवक प्रशासनाच्या रचनेची आधारशीला म्हणजे भरती होय' अशी व्याख्या कोणी केली.
अ) ग्लैडस्टोन ब) लास्की
क) स्टाल ड) विलोबी
- ii) म्हणजे विशिष्ट पदासाठी योग्य प्रकारच्या व्यक्ती मिळवणे होय.
अ) भरती ब) प्रशिक्षण
क) बदली ड) बदली
- iii) भारतात आय. ए. एस. अधिकाऱ्यांना येथे प्रशिक्षण दिले जाते.
अ) नाशिक ब) नागपूर
क) मसूरी ड) डेहराडून
- iv) कनिष्ठ पदावरून वरीष्ठ पदावर नियुक्ती करणे म्हणजे होय.
अ) भरती ब) पदावनती
क) बदली ड) बदली
- v) अनुमान समितीच्या सदस्यांचा कार्यकाल वर्षे असतो.
अ) 1 वर्षे ब) 6 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 3 वर्षे
- vi) 'प्रशासनाची चक्रे' ला म्हटले जाते.
अ) नागरी सेवक ब) मंत्र्यांना
क) राष्ट्रपतींना ड) राज्यपालांना
- vii) साली माहितीचा अधिकार कायदा लागू केला.
अ) 2002 ब) 2005
क) 2006 ड) 2008

- viii) राष्ट्रीय ई-गव्हर्नन्स योजनेची स्थापना साली झाली.
 अ) 2002 ब) 2005
 क) 2006 ड) 2007
- ix) लोकसहभाग केंद्रीत तत्त्वाचा भाग आहे.
 अ) लोक ब) मंत्री
 क) शासन ड) यापैकी नाही
- x) 1966 च्या प्रशासकीय सुधार आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते.
 अ) वसंतराव नाईक ब) मोरारजी देसाई
 क) सुधाकरराव नाईक ड) यशवंतराव चव्हाण

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) नागरी सेवेची कार्ये
 ब) केंद्रिय लोकसेवा आयोग
 क) प्रशिक्षणाचे प्रकार
 ड) माहितीचा अधिकार
 इ) ई-गव्हर्नन्स
 फ) लोकलेखा समिती

प्र.3) अ) नागरी सेवकांची भरती पद्धत स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) नागरी सेवेची वैशिष्ट्ये सांगून मूल्यामापन करा.

प्र.4) अ) अंदाजपत्रकाची व्याख्या लिहा आणि भारतातील अंदाजपत्रकीय प्रक्रिया स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) प्रदत्त विधिनियम म्हणजे काय? प्रदत्त विधिनियमाच्या वाढीची कारणे स्पष्ट करा.

SI - 619

Total No. of Pages : 4

Seat No.	

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, January - 2023

CO-OPERATIVE (IDS)

Co-operatives in India- II (Paper)

Sub. Code: 73413/78813

Day and Date : Tuesday, 31 - 01 - 2023

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [10]

- i) The District Central Co-operative Banks are working at ____ Level.
 - a) Rural
 - b) Taluka
 - c) District
 - d) City
- ii) The Banking Regulation Act (1949) was implemented for Urban Co-operative Banks in ____
 - a) 1947
 - b) 1948
 - c) 1951
 - d) 1966
- iii) Agricultural ____ refers to the purchase and sale of farm products.
 - a) Production
 - b) Processing
 - c) Marketing
 - d) Raw Material
- iv) ____ services as a subsidiary of NAFED.
 - a) State Co-operative Bank
 - b) NABARD
 - c) Indian Food Corporation
 - d) RBI
- v) It is necessary to process farm products to make them ____
 - a) Salable
 - b) Purchasable
 - c) Consumable
 - d) All of above
- vi) The large number of Dairy Co-operative Societies in India located in the state ____
 - a) Gujarat
 - b) Haryana
 - c) Maharashtra
 - d) Kerala

P.T.O.

vii) For women empowerment the government adopted National Policy in _____.

a) 1995	b) 2000
c) 2001	d) 2002

viii) The share of RBI in capital of NABARD is _____.

a) 10 percent	b) 25 percent
c) 50 percent	d) 75 percent

ix) National Co-operative Development Corporation was established in _____.

a) 1961	b) 1962
c) 1963	d) 1965

x) _____ was the first president of the National Co-operative Union of India.

a) Shri. Kashi	b) Shri. Khamkar
c) Shri. Lallubhai Samldas	d) Shri. P. Jawaharlal Nehru

Q2) Write short notes. (Any Four)

[20]

- Progress of District Central Co-operative Banks.
- Importance of Co-operative Marketing Societies.
- Problems of Dairy Co-operative Societies in India.
- Functions of Urban Co-operative Banks.
- NABARD
- Role of National Co-operative Union in India.

Q3) a) Explain the problems and remedies Agricultural Co-operative Credit Societies.

[10]

OR

b) Explain the role of Co-operative Processing Societies in rural development.

Q4) a) Discuss the role of NAFED.

[10]

OR

b) Explain the provisions of the 97th Constitutional Amendment.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) खालील योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

[10]

- 1) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक पातळीवर कार्य करतात.
अ) ग्रामीण ब) तालुका
क) जिल्हा ड) शहर
- ii) नागरी सहकारी बँकांना साली बँक नियमन कायदा (1949) लागू करण्यात आला.
अ) 1947 ब) 1948
क) 1951 ड) 1966
- iii) कृषी म्हणजे कृषी मालाची खरेदी-विक्री होय.
अ) उत्पादन ब) प्रक्रिया
क) विपणन ड) कच्चा माल
- iv) ही नाफेडची सहयोगी संस्था म्हणून कार्य करते.
अ) राज्य सहकारी बँक ब) नाबार्ड
क) भारतीय अन्न महामंडळ ड) आरबीआय
- v) शेतमाल योग्य वनविण्यासाठी त्यावर प्रक्रिया करणे गरजेचे असते.
अ) विक्री ब) खरेदी
क) उपभोग ड) वरील सर्व
- vi) भारतात सर्वाधिक सहकारी दुग्ध उत्पादन संस्था राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) हरियाना
क) महाराष्ट्र ड) केरळ
- vii) महिलांच्या सबलीकरणासाठी सरकारने मध्ये राष्ट्रीय धोरण स्वीकारले.
अ) 1995 ब) 2000
क) 2001 ड) 2002
- viii) नाबार्डच्या एकूण भाग भांडवलापैकी भाग भांडवल RBI चे आहे.
अ) 10 टक्के ब) 25 टक्के
क) 50 टक्के ड) 75 टक्के
-

- ix) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची स्थापना मध्ये झाली.
 अ) 1961 ब) 1962
 क) 1963 ड) 1965
- x) हे राष्ट्रीय सहकारी संघाचे पहिले अध्यक्ष होते.
 अ) श्री. काशी ब) श्री.खामकर
 क) श्री.लल्लुभाई सामलदास ड) श्री.पं. जवाहरलाल नेहरू

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची प्रगती.
 ब) सहकारी खरेदी-विक्री संस्थांचे महत्त्व.
 क) भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थांची समस्या.
 ड) नागरी सहकारी बँकांची कार्ये.
 इ) नाबार्ड.
 फ) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाची भूमिका.

प्र.3) अ) कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांची समस्या व उपाययोजना स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) सहकारी प्रक्रिया संस्थांची ग्रामीण विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) अ) नाफेडच्या भूमिकेची चर्चा करा.

[10]

किंवा

ब) 97 व्या घटना दुरुस्तीमधील तरतुदी स्पष्ट करा.

SI - 9

Total No. of Pages : 2

Seat No.	

B.A. (Part - II) (Semester - IV) Examination, January - 2023

मराठी (MARATHI)(Paper - V) (CBCS) (DSC - C25)

पाठ्यपुस्तक : माती, पंख आणि आकाश, ज्ञानेश्वर मुळे.

मराठी भाषिक कौशल्ये : आत्मवृत्त लेखन

Sub. Code : 73433/78833

Total Marks : 50

Day and Date : Wednesday, 25 - 01 - 2023

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शिवितात.

[10]

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

- i) लेखकाच्या घरी पिढीजात कोणते काम चालत होते?
अ) रंगकाम ब) शिंपीकाम
क) कुंभारकाम ड) माळीकाम
- ii) आजोळी लेखकाला खास कोणते आकर्षण असायचे?
अ) फणस ब) केळी
क) आंबे ड) पेरू.
- iii) रामकुमार सावंत सरांनी विद्यार्थ्यांना कशाचा नाद लावला?
अ) कविता ब) गीत
क) नृत्य ड) सुभाषित
- iv) नामदेव हे महाराष्ट्राचे म्हणून कोणते मित्र लेखकाबरोबर आदराने बोलतात?
अ) जैन ब) बंगाली
क) शीख ड) गुजराती
- v) जपानी मारुती म्हणून पुढे कोण ओळखला जातो?
अ) मारुती कांबळे ब) मारुती कोळी
क) मारुती सुतार ड) मारुती साठे
- vi) गर्व असलेल्या माणसाने कोणत्या शहरात जावे असे प्राचार्य लेखकाला सांगतात?
अ) पुणे ब) नागपूर
क) मुंबई ड) औरंगाबाद

P.T.O.

- vii) प्राध्यापक मुतो यांना जपानमध्ये कशाचे जनक मानले जाते, असे लेखक सांगतो?
- अ) भूकंपरोधक रस्ते ब) भूकंपरोधक इमारती
क) भूकंपरोधक विहिरी ड) भूकंपरोधक धरणे
- viii) भारतात सर्वज्ञ होण्यावर भर देतात तर जपानमध्ये काय होण्यावर भर दिला जातो?
- अ) सर्वगुण संपन्न ब) विशेषज्ञ
क) अपट पैलू ड) बहुपैलू
- ix) जशी भारतीयांना गंगा, तसे जपान्यांना काय प्रिय असते, असे लेखक सांगतो?
- अ) बाग ब) झाडी
क) फुजी डोंगर ड) तलाव
- v) ज्ञानेश्वर मुळे आपल्या आईला कोणत्या नावाने बोलत असतात?
- अ) काकू ब) आक्का
क) ताई ड) बाई

प्र.2) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील अनुभवांचे वेगळेपण विशद करा.

[10]

किंवा

'माती, पंख आणि आकाश' मधील स्वप्न साकार करणाऱ्या तरुणाचे जीवन स्पष्ट करा.

प्र.3) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील ज्ञानेश्वर मुळे यांचे शैक्षणिक जीवन स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

'माती, पंख आणि आकाश' मधील समाजजीवनाचे विविध पदर स्पष्ट करा.

प्र.4) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)

[10]

- अ) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील अग्रिहोत्री मॅडम ही व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
ब) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील पत्रव्यवहाराचे महत्त्व साधार स्पष्ट करा.
क) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील जपानी माणसाचा प्रामाणिकपणा विशद करा.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न. (तीन पैकी दोन)

[10]

- अ) रोजनिशी लेखनाचा हेतु स्पष्ट करा.
ब) प्रवास वर्णनातील प्रवासी, प्रवास आणि प्रदेश हे घटक विशद करा.
क) आत्मकथनाची निवेदन पद्धती स्पष्ट करा.

SI - 106

Total No. of Pages : 4

Seat No.	

**B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination,
January - 2023**

ENGLISH COMPULSORY (AECC - 4)

English for Communication

Sub. Code : 73410/78810

Day and Date : Monday, 30 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Choose the appropriate answer and complete the following sentences : [4]

i) The poet felt like a child who won a pack of _____.

a) Fruits	b) chocolate
c) Candies	d) sweet

ii) The Giant put a wall around his castle to prevent the _____.

a) Winter	b) frost
c) Children	d) autumn

iii) M.K. Gandhi passed the matriculation examination in _____.

a) 1888	b) 1818
c) 1918	d) 1887

iv) According to the old man _____ own the land.

a) Tribal people	b) the government
c) The farmers	d) nobody

P.T.O

b) Answer the following questions in one word/phrase/sentence each : [4]

- i) Who become a Jain Monk?
- ii) Which foundation did Sudha Murty belong?
- iii) Who come down floating into the crowd?
- iv) Who helped the little boy to get on the tree?

Q2) a) Answer the following questions in 3-4 sentences each (Any 3 out of 4) : [6]

- i) What is the reaction of people after the car accident?
- ii) How does Sudha Murty describe the tribal woman?
- iii) What happened when the poet left behind their voices?
- iv) Why is the Giant called selfish?

b) Write short notes on the following in about 7-8 sentences each (Any 2 out of 3) : [8]

- i) The selfish Giant
- ii) The old woman of Kalahandi
- iii) The theme in the poem 'Auto Wreck'

c) Vocabulary Exercise : [2]

i) Give synonyms of the following words.

- a) Triumph
- b) Intend

ii) Complete the following table filling in the appropriate form of the words given.

Verb	Noun	Adjective	Adverb
Forget	-----	-----	-----
-----	-----	-----	hopefully

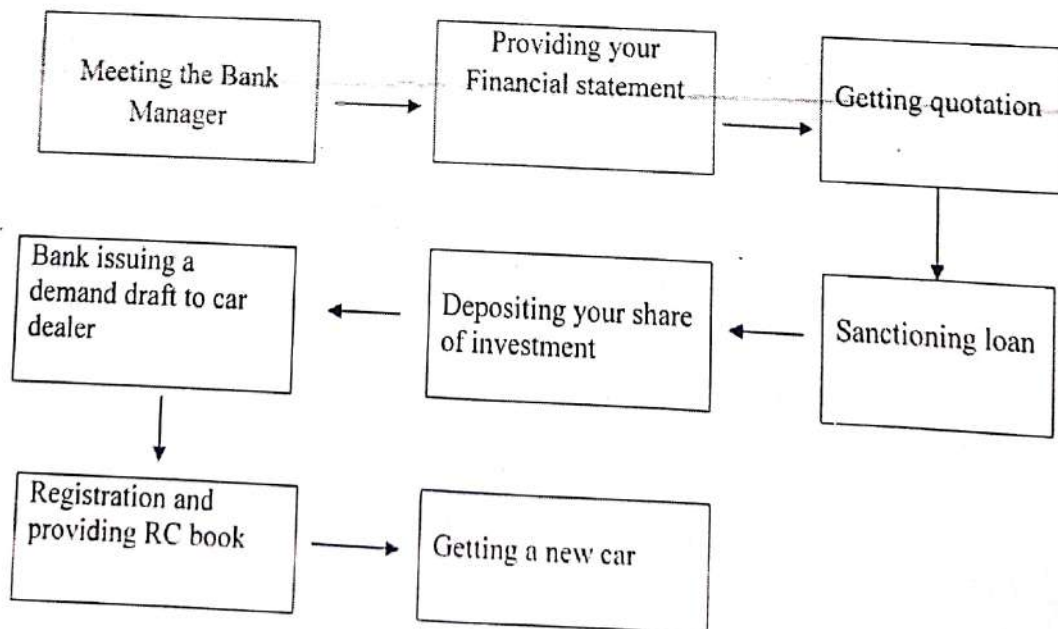
- Q3) a) Write an email congratulating your friend who has won National Level Essay Competition. Imagine the necessary details like email address etc. [5]
- b) Suppose you are employee of Maruti Car Company. Write a professional Blog describing the features of newly launched car. [4]

- Q4) a) Transfer the following information in to a table diagram. [4]

Agriculture has always been the backbone of Indian economy. We have started cultivating various types of crops since the Green Revolution. There are three major types of crops that are grown by our farmers. Kharif or monsoon crops are the first variety of Indian crops. The Kharif season generally starts from June to September. Rice, Maize, bajra, soyabean, groundnut, cotton etc. are all types of the Kharif crops. The Rabi crops are the another way of cultivating crops popular in India. For the cultivation of this type of crop the irrigation facility is very essential. The main variety of Rabi crops are wheat, barley, musterd, green peas etc.

Third Variety of Indian crop is Zaid crops that grow in a short time between Kharif and Rabi season in the months of March to July. They are pumpkin, Bitter ground, and cucumber.

- b) Write a paragraph describing the process of getting a car loan from a bank with the Help of information provided in the following flow chart. Make use of time markers Wherever necessary. [4]

- Q5) a) Prepare a notice as secretary for the Annual meeting of Rotary Club of Kolhapur to all the directors. [5]
- b) Prepare an advertisement for : [4]
- i) A brand new electrical car and describe its features with use of various adjectives.
 - ii) Newly launched jewelry shop.

Seat No.	

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

HINDI (हिंदी) (Optional) (Paper -IV)

DSC-C4 : हिंदी संतकाव्य तथा राष्ट्रीय काव्यधारा

पाठ्यपुस्तक : काव्यामृत

Sub. Code : 73349/77649

Day and Date : Wednesday, 18 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[10]

- [illegible]

P.T.O.

- viii) “यह तो शर्म की बात है” कविता कवयित्री ने दलित वर्ग के को संबोधित कर लिखी है।
अ) बुजुर्गों ब) स्त्रियों
क) पुरुषों ड) बच्चों
- ix) “तीली” कविता में तीली का प्रतीक है।
अ) निर्माण ब) विध्वंस
क) सर्जन ड) रोशनी
- x) लता की शायरी को समर्पित है।
अ) किशोरी अमोनकर ब) लता मंगेशकर
क) आशा भोसले ड) सुमन कल्याणकर

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन संदर्भों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण दीजिये।

[10]

- अ) “गरीबों की आत्मा को सुख दो, / घर-घर प्रेम लगाओ लिखना-पढ़ना,
रहन-सहन से, सारे लोग बनाओ / लाखों पंथ-महंत सभी मिल, देश में चित्त लगाओ।
तुकड़यादास कहे तब ही यह “रामराज्य” कहलाओ।”
- ब) “सबसे सरल है / सबसे मुश्किल और महान चीजों को नष्ट करना
सिर्फ एक तीली / इतिहास की सबसे प्राचीन और दुर्लभ
पांडुलिपि को राख बना देने के लिए।”
- क) “वो किसी के आसरे की आस क्यों रक्खे भला
प्यार की दुनिया से नाता जोड़कर देखो कभी
जिसका रिश्ता है जड़ों से खुद हरा हो जाएगा
जिसको छू दोगे वो पत्थर आईना हो जाएगा।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों का उत्तर संक्षेप में दीजिये।

[15]

- अ) कबीर के ईश्वर एवं भक्ति संबंधी विचार स्पष्ट कीजिए।
- ब) मीरा की विरह भावना का वर्णन कीजिए।
- क) घनानंद ने नायिका वर्णन किस प्रकार किया है?
- ड) संत तुकडोजी के नशाबंदी संबंधी विचार व्यक्त कीजिए।
- इ) कवि सुधाकर मिश्र ने प्यार के महत्त्व को कैसे प्रतिपादित किया है?

प्र.4) निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर दीजिये।

[15]

- अ) भूषण ने छ. शिवाजी महाराज के रणप्रस्थान, आतंक एवं प्रताप का वर्णन किस प्रकार किया है?
अथवा
ब) 'यह तो शर्म की बात है' कविता का आशय समझाइए।

SI - 625

Total No. of Pages : 4

Seat No.	

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, January - 2023
CGE : PUBLIC ADMINISTRATION - II (I.D.S.) (Paper - II)
Sub. Code : 73426/78826

Day and Date : Tuesday, 31 - 01 - 2023
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose and write the correct alternative from following : [10]

- i) Who defines that; Recruitment is the corner stone of the public personal structure?
a) Gladstone b) Laski
c) Stahl d) Willoughby
- ii) _____ means accuring the right people for particular job?
a) Recruitment b) Training
c) Promotion d) Transfer
- iii) In India the training is given to I.A.S. officers at _____
a) Nasik b) Nagpur
c) Musoorie d) Dehradun
- iv) Appointment from lower position to higher position means _____
a) Recruitment b) Demotion
c) Transfer d) Promotion
- v) The tenure of the member of estimate committee is _____
a) 1 year b) 6 years
c) 5 years d) 3 years
- vi) The wheels of administration are called to _____
a) Civil servants b) Ministers
c) President d) Governors
- vii) Right to information Act, implemented in _____
a) 2002 b) 2005
c) 2006 d) 2008

P.T.O.

- viii) National E-governance plan (NeGP) formation in _____
- a) 2002 b) 2005
c) 2006 d) 2007
- ix) Peoples participation is part of _____ centred principles.
- a) People b) Ministers
c) Government d) None of these
- x) Who was the chairman of the administrative reforms commission of 1966?
- a) Vasant Rao Naik b) Morarji Desai
c) Sudhakarrao Naik d) Yashwantrao Chavan

Q2) Write short notes (any four) :

[20]

- Functions of civil service
- Union public service commission
- Types of training
- Right to information
- E-governance
- Public accounts committee

Q3) a) Explain the methods of recruitment of civil servants.

[10]

OR

- b) Evaluate and explain the features of civil services.

Q4) a) Define budget and explain the budgetary process in India.

[10]

OR

- b) What is delegated legislation? Explain the causes of growth of delegated legislation.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

[10]

प्र.1) खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा व लिहा :

- i). 'नागरी सेवक प्रशासनाच्या रचनेची आधारशीला म्हणजे भरती होय' अशी व्याख्या कोणी केली.
अ) ग्लैडस्टोन ब) लास्की
क) स्टाल ड) विलोबी
- ii) म्हणजे विशिष्ट पदासाठी योग्य प्रकारच्या व्यक्ती मिळवणे होय.
अ) भरती ब) प्रशिक्षण
क) बदली ड) बदली
- iii) भारतात आय. ए. एस. अधिकाऱ्यांना येथे प्रशिक्षण दिले जाते.
अ) नाशिक ब) नागपूर
क) मसूरी ड) डेहराडून
- iv) कनिष्ठ पदावरून वरीष्ठ पदावर नियुक्ती करणे म्हणजे होय.
अ) भरती ब) पदावनती
क) बदली ड) बदली
- v) अनुमान समितीच्या सदस्यांचा कार्यकाल वर्षे असतो.
अ) 1 वर्षे ब) 6 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 3 वर्षे
- vi) 'प्रशासनाची चक्रे' ला म्हटले जाते.
अ) नागरी सेवक ब) मंत्र्यांना
क) राष्ट्रपतींना ड) राज्यपालांना
- vii) साली माहितीचा अधिकार कायदा लागू केला.
अ) 2002 ब) 2005
क) 2006 ड) 2008

- viii) राष्ट्रीय ई-गव्हर्नन्स योजनेची स्थापना साली झाली.
 अ) 2002 ब) 2005
 क) 2006 ड) 2007
- ix) लोकसहभाग केंद्रीत तत्त्वाचा भाग आहे.
 अ) लोक ब) मंत्री
 क) शासन ड) यापैकी नाही
- x) 1966 च्या प्रशासकीय सुधार आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते.
 अ) वसंतराव नाईक ब) मोरारजी देसाई
 क) सुधाकरराव नाईक ड) यशवंतराव चव्हाण

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) नागरी सेवेची कार्ये
 ब) केंद्रिय लोकसेवा आयोग
 क) प्रशिक्षणाचे प्रकार
 ड) माहितीचा अधिकार
 इ) ई-गव्हर्नन्स
 फ) लोकलेखा समिती

प्र.3) अ) नागरी सेवकांची भरती पद्धत स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) नागरी सेवेची वैशिष्ट्ये सांगून मूल्यामापन करा.

प्र.4) अ) अंदाजपत्रकाची व्याख्या लिहा आणि भारतातील अंदाजपत्रकीय प्रक्रिया स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) प्रदत्त विधिनियम म्हणजे काय? प्रदत्त विधिनियमाच्या वाढीची कारणे स्पष्ट करा.

SI - 619

Total No. of Pages : 4

Seat No.	

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, January - 2023

CO-OPERATIVE (IDS)

Co-operatives in India- II (Paper)

Sub. Code: 73413/78813

Day and Date : Tuesday, 31 - 01 - 2023

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. [10]

- i) The District Central Co-operative Banks are working at ____ Level.
 - a) Rural
 - b) Taluka
 - c) District
 - d) City
- ii) The Banking Regulation Act (1949) was implemented for Urban Co-operative Banks in ____
 - a) 1947
 - b) 1948
 - c) 1951
 - d) 1966
- iii) Agricultural ____ refers to the purchase and sale of farm products.
 - a) Production
 - b) Processing
 - c) Marketing
 - d) Raw Material
- iv) ____ services as a subsidiary of NAFED.
 - a) State Co-operative Bank
 - b) NABARD
 - c) Indian Food Corporation
 - d) RBI
- v) It is necessary to process farm products to make them ____
 - a) Salable
 - b) Purchasable
 - c) Consumable
 - d) All of above
- vi) The large number of Dairy Co-operative Societies in India located in the state ____
 - a) Gujarat
 - b) Haryana
 - c) Maharashtra
 - d) Kerala

P.T.O.

vii) For women empowerment the government adopted National Policy in _____.

a) 1995	b) 2000
c) 2001	d) 2002

viii) The share of RBI in capital of NABARD is _____.

a) 10 percent	b) 25 percent
c) 50 percent	d) 75 percent

ix) National Co-operative Development Corporation was established in _____.

a) 1961	b) 1962
c) 1963	d) 1965

x) _____ was the first president of the National Co-operative Union of India.

a) Shri. Kashi	b) Shri. Khamkar
c) Shri. Lallubhai Samldas	d) Shri. P. Jawaharlal Nehru

Q2) Write short notes. (Any Four)

[20]

- Progress of District Central Co-operative Banks.
- Importance of Co-operative Marketing Societies.
- Problems of Dairy Co-operative Societies in India.
- Functions of Urban Co-operative Banks.
- NABARD
- Role of National Co-operative Union in India.

Q3) a) Explain the problems and remedies Agricultural Co-operative Credit Societies.

[10]

OR

b) Explain the role of Co-operative Processing Societies in rural development.

Q4) a) Discuss the role of NAFED.

[10]

OR

b) Explain the provisions of the 97th Constitutional Amendment.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) खालील योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

[10]

- 1) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक पातळीवर कार्य करतात.
अ) ग्रामीण ब) तालुका
क) जिल्हा ड) शहर
- ii) नागरी सहकारी बँकांना साली बँक नियमन कायदा (1949) लागू करण्यात आला.
अ) 1947 ब) 1948
क) 1951 ड) 1966
- iii) कृषी म्हणजे कृषी मालाची खरेदी-विक्री होय.
अ) उत्पादन ब) प्रक्रिया
क) विपणन ड) कच्चा माल
- iv) ही नाफेडची सहयोगी संस्था म्हणून कार्य करते.
अ) राज्य सहकारी बँक ब) नाबार्ड
क) भारतीय अन्न महामंडळ ड) आरबीआय
- v) शेतमाल योग्य वनविण्यासाठी त्यावर प्रक्रिया करणे गरजेचे असते.
अ) विक्री ब) खरेदी
क) उपभोग ड) वरील सर्व
- vi) भारतात सर्वाधिक सहकारी दुग्ध उत्पादन संस्था राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) हरियाना
क) महाराष्ट्र ड) केरळ
- vii) महिलांच्या सबलीकरणासाठी सरकारने मध्ये राष्ट्रीय धोरण स्वीकारले.
अ) 1995 ब) 2000
क) 2001 ड) 2002
- viii) नाबार्डच्या एकूण भाग भांडवलापैकी भाग भांडवल RBI चे आहे.
अ) 10 टक्के ब) 25 टक्के
क) 50 टक्के ड) 75 टक्के
-

- ix) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची स्थापना मध्ये झाली.
 अ) 1961 ब) 1962
 क) 1963 ड) 1965
- x) हे राष्ट्रीय सहकारी संघाचे पहिले अध्यक्ष होते.
 अ) श्री. काशी ब) श्री.खामकर
 क) श्री.लल्लुभाई सामलदास ड) श्री.पं. जवाहरलाल नेहरू

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची प्रगती.
 ब) सहकारी खरेदी-विक्री संस्थांचे महत्त्व.
 क) भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थांची समस्या.
 ड) नागरी सहकारी बँकांची कार्ये.
 इ) नाबार्ड.
 फ) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाची भूमिका.

प्र.3) अ) कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांची समस्या व उपाययोजना स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) सहकारी प्रक्रिया संस्थांची ग्रामीण विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) अ) नाफेडच्या भूमिकेची चर्चा करा.

[10]

किंवा

ब) 97 व्या घटना दुरुस्तीमधील तरतुदी स्पष्ट करा.

SI - 9

Total No. of Pages : 2

Seat No.	

B.A. (Part - II) (Semester - IV) Examination, January - 2023

मराठी (MARATHI)(Paper - V) (CBCS) (DSC - C25)

पाठ्यपुस्तक : माती, पंख आणि आकाश, ज्ञानेश्वर मुळे.

मराठी भाषिक कौशल्ये : आत्मवृत्त लेखन

Sub. Code : 73433/78833

Total Marks : 50

Day and Date : Wednesday, 25 - 01 - 2023

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शिवितात.

[10]

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

- i) लेखकाच्या घरी पिढीजात कोणते काम चालत होते?
अ) रंगकाम ब) शिंपीकाम
क) कुंभारकाम ड) माळीकाम
- ii) आजोळी लेखकाला खास कोणते आकर्षण असायचे?
अ) फणस ब) केळी
क) आंबे ड) पेरू.
- iii) रामकुमार सावंत सरांनी विद्यार्थ्यांना कशाचा नाद लावला?
अ) कविता ब) गीत
क) नृत्य ड) सुभाषित
- iv) नामदेव हे महाराष्ट्राचे म्हणून कोणते मित्र लेखकाबरोबर आदराने बोलतात?
अ) जैन ब) बंगाली
क) शीख ड) गुजराती
- v) जपानी मारुती म्हणून पुढे कोण ओळखला जातो?
अ) मारुती कांबळे ब) मारुती कोळी
क) मारुती सुतार ड) मारुती साठे
- vi) गर्व असलेल्या माणसाने कोणत्या शहरात जावे असे प्राचार्य लेखकाला सांगतात?
अ) पुणे ब) नागपूर
क) मुंबई ड) औरंगाबाद

P.T.O.

- vii) प्राध्यापक मुतो यांना जपानमध्ये कशाचे जनक मानले जाते, असे लेखक सांगतो?
- अ) भूकंपरोधक रस्ते ब) भूकंपरोधक इमारती
क) भूकंपरोधक विहिरी ड) भूकंपरोधक धरणे
- viii) भारतात सर्वज्ञ होण्यावर भर देतात तर जपानमध्ये काय होण्यावर भर दिला जातो?
- अ) सर्वगुण संपन्न ब) विशेषज्ञ
क) अपट पैलू ड) बहुपैलू
- ix) जशी भारतीयांना गंगा, तसे जपान्यांना काय प्रिय असते, असे लेखक सांगतो?
- अ) बाग ब) झाडी
क) फुजी डोंगर ड) तलाव
- v) ज्ञानेश्वर मुळे आपल्या आईला कोणत्या नावाने बोलत असतात?
- अ) काकू ब) आक्का
क) ताई ड) बाई

प्र.2) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील अनुभवांचे वेगळेपण विशद करा.

[10]

किंवा

'माती, पंख आणि आकाश' मधील स्वप्न साकार करणाऱ्या तरुणाचे जीवन स्पष्ट करा.

प्र.3) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील ज्ञानेश्वर मुळे यांचे शैक्षणिक जीवन स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

'माती, पंख आणि आकाश' मधील समाजजीवनाचे विविध पदर स्पष्ट करा.

प्र.4) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)

[10]

- अ) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील अग्रिहोत्री मॅडम ही व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
ब) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील पत्रव्यवहाराचे महत्त्व साधार स्पष्ट करा.
क) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील जपानी माणसाचा प्रामाणिकपणा विशद करा.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न. (तीन पैकी दोन)

[10]

- अ) रोजनिशी लेखनाचा हेतु स्पष्ट करा.
ब) प्रवास वर्णनातील प्रवासी, प्रवास आणि प्रदेश हे घटक विशद करा.
क) आत्मकथनाची निवेदन पद्धती स्पष्ट करा.

B.A. III
Sem - VI
English

SI-204

Total No. of Pages : 3

Seat No.	

**B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS) Examination,
January - 2023**

ENGLISH (COMPULSORY)

**AECC - 6 : English for Communication
(Special Paper - XIV)
Sub. Code : 75702/80012**

Day and Date : Friday, 06 - 01 - 2023

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives given below. **[3]**

- a) The story 'Three Questions' is written by _____.
 - i) O' Henry
 - ii) Leo Tolstoy
 - iii) Murli Das Melwani
 - iv) Shirley Jackson
- b) The father of the boy in the story 'Eight Rupees' was _____.
 - i) alive
 - ii) died
 - iii) not with him
 - iv) missing
- c) Drum beating is a _____ in Africa.
 - i) a type of music
 - ii) ritual
 - iii) entertainment
 - iv) passtime

B. Answer the following questions in a word or a phrase or a sentence. **[3]**

- a) Who is Mr. Isaac Falconbridge?
- b) Why does the fingers and hands of the soldiers are slack and useless in the poem 'Two Dead Soldiers'?
- c) What does the poet mourn for in the poem 'Bora Ring'?

P.T.O.

Q2) A. Answer the following questions in 3-4 sentences each (2 out of 3). [4]

- Why the life on a tower is uncommonly difficult?
- How does the boy create sympathy and admiration in the mind of the rich man?
- How does the poet describe the beating of mystic drum in the poem 'The Mystic Drum'?

B. Write a short note on the following in about 7-8 sentences (1 out of 2). [4]

- The king's desire to update his knowledge and skills.
- Bora Ring ritual.

C. Give synonyms of the following words. [2]

- tale
- difficult

Q3) A. Build up a short piece of group discussion on the following topic: [8]
Co-education helps healthy social relationship.

OR

A friend in need is a friend indeed.

B. Read the passage given below and make note using the 'flow chart'. [8]

The Process of Making Tea

Tea is a type of hot drink which is famous all over the world. It is most widely consumed drink after water in the world. The process of making tea is very simple. For making a cup of tea first of all pour some water into a kettle and place it on the stove. Let the water in the kettle boil for some time. Then put one spoonful of tealeaves powder for a cup of tea and two spoonful of sugar into the boiling water. Let it boil again for a few minutes. Then add some milk to it and let it boil again for a few seconds. Now the tea is ready to serve. You can filter it in a cup to serve.

OR

Discuss in brief the various methods of Note Making.

- Q4) You are working at a radio station in west part of Maharashtra. Prepare a script in English for announcement regarding precautions to be taken by the citizens during the flood situation. Imagine necessary details. [8]

OR

Find the incorrect spellings in the following paragraph and rewrite it by correcting.

Threr is an amazing divercity of marine life in the Great Barrier Reef. Meny spesces cannot be found anywhere else in the world. The most recent thret is rising sea temperatures. Some say this may distroy the reef in 30 years' time. The problem is called coral bleaching. Last year 30% of the coral on some reefs digraded beyond ricovery.

Seat No.	

SI - 290

Total No. of Pages : 3

**B.A. (Part - III) (Semester - VI) Examination,
January - 2023
ENGLISH (Special Paper - XVI) Pre-Revised
Structure and Function of Modern English
Sub. Code : 65635**

Day and Date : Monday, 09 - 01 - 2023

Time : 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Total Marks : 80

Q1) a) Identify the clause elements (S, P, O, C, A) (Any Four) : [4]

- i) The bus stopped luckily.
- ii) They elected him the secretary.
- iii) The baby was very sick.
- iv) They will tell the same story tomorrow.
- v) The teacher gave her a grammar book.
- vi) She stays in the hostel.

b) Write short notes (Any Two) : [8]

- i) Basic Clause Patterns.
- ii) Active and Passive clauses
- iii) The Interrogative Clauses

Q2) a) Write short notes (Any Two) : [8]

- i) Finite Noun clauses
- ii) Non-finite Adverbial clauses
- iii) Coordination

P.T.O

- b) Identify subordinate clauses with form and function labels (Any Four) : [8]

- i) Who stole the teaspoon is a mystery.
- ii) When the weather improves, we are going on holiday.
- iii) The boy who stood first in the class is my brother.
- iv) People work overtime in order to earn extra money.
- v) The information given us at the office is true.
- vi) They escaped by climbing through the window.

Q3) Identify the cohesive devices giving their types in the given passage : [4]

The youth advanced into the arena. According to custom, he turned to bow to the king. But he was not thinking of that royal person. He gazed only at the king's daughter, who sat next to her father. Another lady might not have had the courage to be there. But this lady was only half-civilized. The strong passions of her nature would not allow her to be absent. This occasion held a terrible interest for her. (From 'The Lady, or The Tiger' by Frank Stockton).

Q4) a) Identify the mode (speech or writing) of the given discourse by giving two characteristics : [4]

May I come in Sir?

Yes. Come in. Please be seated.

Thank You Sir. Good morning Sir.

Good morning. Mr. Anand, introduce yourself.

Sir I ... I am Mr. Anand from Kolhapur. I have completed my graduation.

Which subject?

English English Sir.

OK. And anything else?

No.

- b) Identify the register/domain of the discourse giving two characteristics : [4]

Covid cases being reported in 3 districts

TIMES NEWS NETWORK

Kolhapur : The number of Covid cases which had dropped to nil in Kolhapur, Sangli and Satara districts, has been going up again over the past few days. All three districts had zero daily Covid count and zero active cases till Sunday last week. However, from Monday onwards, a few cases started being reported daily.

Currently, the Kolhapur district has six active cases, Sangli and Satara districts have 15 active patients. Three of the patients in Sangli and two in Satara are critically ill and are hospitalized. One patient in the Kolhapur district too is currently in the hospital.

The health officials claim though the next wave or a sudden Covid outbreak cannot be ruled out, the high immunization coverage will act to protect the people from getting critically ill.

□□□

Seat No.	

SH - 152

Total No. of Pages : 2

B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS) Examination, March - 2023

ENGLISH

DSE - EI36 : Introduction to Literary Criticism

(Special Paper - XII)

Sub. Code : 75731/80031

Day and Date : Thursday, 25 - 05 - 2023

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 40

- Instructions :
- 1) All Questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative: [4]

- a) Lyrical ballads was first published in _____.
 - i) 1800
 - ii) 1810
 - iii) 1798
 - iv) 1755
- b) Poetry as emotions recollected in _____.
 - i) feelings
 - ii) thoughts
 - iii) ideas
 - iv) tranquility
- c) Tradition and Individual Talent is divided into _____ parts.
 - i) 1
 - ii) 2
 - iii) 3
 - iv) 4
- d) _____ introduced scientific objectivity to critical evaluation.
 - i) Lyrical Ballads
 - ii) Previous generations
 - iii) Touchstone Method
 - iv) Past

B) Answer the following questions in one word/phrase/sentence each. [4]

- a) According to Arnold who are the ideal poets from ancient world?
- b) What is second stage of process of poetry creation?
- c) Who is the writer of *touchstone method*?
- d) What does historical sense involve?

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words. (Any One)

- Themes of poetry as reflected in Preface to Lyrical Ballads.
- Ideas of ancient and modern poets in Touchstone method.

Q3) Answer the questions in about 250-300 words each. (Any One)

- Write a note on impersonality in Tradition and Individual Talent
- Write a note on poetic diction of language of poetry reflected in Wordsworth's essay.

Q4) Write a critical appreciation of the following poem with the help of the questions given below. [12]

Whose woods these are I think I know.
His house is in the village though;
He will not see me stopping here
To watch his woods fill up with snow.

My little horse must think it queer
To stop without a farmhouse near
Between the woods and frozen lake
The darkest evening of the year.

He gives his harness bells a shake
To ask if there is some mistake.
The only other sound's the sweep
Of easy wind and downy flake.

The woods are lovely, dark and deep.
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.

- What is the theme of the poem?
- Write a short note on the speaker in the poem.
- Comment on the structure of the poem.
- Comment on the last stanza of the poem.
- Write a short note on symbols used in the poem.

[3]
[2]
[2]
[2]
[3]

Seat
No.

SI-283

Total No. of Pages : 2

B.A. (Part-III) (Semester - VI) (Pre-Revised)

Examination, January - 2023

ENGLISH

Understanding Novel (Special Paper-XV)

Sub. Code : 65634

Day and Date : Saturday, 07 - 01 - 2023

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Rewrite the following sentences choosing the correct alternative. [5]

- a) The novel *Disgrace* deals with _____ political situation in the South Africa.
- i) Post independence
 - ii) Pre-independence
 - iii) Post-apartheid
 - iv) Pre-apartheid
- b) David Lurie is a professor in _____
- i) Cape Town Technology University
 - ii) South Africa Cape University
 - iii) University of Johannesburg
 - iv) Cape Town College.
- c) Grandfather Nanu's Final resting place was erected under _____ tree.
- i) Neem
 - ii) Banyan
 - iii) Ashoka
 - iv) Peepal

P.T.O.

d) The P.A. of MLA Malpani is _____

- i) Dinkar Dabhade ii) Suresh Sathe
iii) Uttam Thokare iv) Vilas Rasal

e) Subhanrao takes _____ rupees loan from Mahakaal by giving Kalyani farm.

- i) One lakh ii) Two lakh
iii) Three lakh iv) Four lakh

Q2) a) Answer the following questions in about 200-250 words.

[10]

- i) Explain the post apartheid situation in South Africa presented in the novel *Disgrace*.

OR

- ii) Write a note on the character of David Lurie.

b) Answer the following questions in about 200-250 words.

[10]

- i) Explain the suffering of the women in farmers' family depicted in the novel *Baromaas*.

OR

- ii) Draw the character of Eknath.

Q3) Write short notes on any three of the following:

[15]

- a) Violence in the novel *Disgrace*.
b) Bev Shaw.
c) Golden Gang of Madhu.
d) Subhanrao.
e) End of the novel *Baromaas*.

B.A. III
Sem - VI
English

SI-204

Total No. of Pages : 3

Seat No.	

**B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS) Examination,
January - 2023**

ENGLISH (COMPULSORY)

**AECC - 6 : English for Communication
(Special Paper - XIV)
Sub. Code : 75702/80012**

Day and Date : Friday, 06 - 01 - 2023

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives given below. [3]

- a) The story 'Three Questions' is written by _____.
 - i) O' Henry
 - ii) Leo Tolstoy
 - iii) Murli Das Melwani
 - iv) Shirley Jackson
- b) The father of the boy in the story 'Eight Rupees' was _____.
 - i) alive
 - ii) died
 - iii) not with him
 - iv) missing
- c) Drum beating is a _____ in Africa.
 - i) a type of music
 - ii) ritual
 - iii) entertainment
 - iv) passtime

B. Answer the following questions in a word or a phrase or a sentence. [3]

- a) Who is Mr. Isaac Falconbridge?
- b) Why does the fingers and hands of the soldiers are slack and useless in the poem 'Two Dead Soldiers'?
- c) What does the poet mourn for in the poem 'Bora Ring'?

P.T.O.

Q2) A. Answer the following questions in 3-4 sentences each (2 out of 3). [4]

- Why the life on a tower is uncommonly difficult?
- How does the boy create sympathy and admiration in the mind of the rich man?
- How does the poet describe the beating of mystic drum in the poem 'The Mystic Drum'?

B. Write a short note on the following in about 7-8 sentences (1 out of 2). [4]

- The king's desire to update his knowledge and skills.
- Bora Ring ritual.

C. Give synonyms of the following words. [2]

- tale
- difficult

Q3) A. Build up a short piece of group discussion on the following topic: [8]
Co-education helps healthy social relationship.

OR

A friend in need is a friend indeed.

B. Read the passage given below and make note using the 'flow chart'. [8]

The Process of Making Tea

Tea is a type of hot drink which is famous all over the world. It is most widely consumed drink after water in the world. The process of making tea is very simple. For making a cup of tea first of all pour some water into a kettle and place it on the stove. Let the water in the kettle boil for some time. Then put one spoonful of tealeaves powder for a cup of tea and two spoonful of sugar into the boiling water. Let it boil again for a few minutes. Then add some milk to it and let it boil again for a few seconds. Now the tea is ready to serve. You can filter it in a cup to serve.

OR

Discuss in brief the various methods of Note Making.

- Q4) You are working at a radio station in west part of Maharashtra. Prepare a script in English for announcement regarding precautions to be taken by the citizens during the flood situation. Imagine necessary details. [8]

OR

Find the incorrect spellings in the following paragraph and rewrite it by correcting.

Threr is an amazing divercity of marine life in the Great Barrier Reef. Meny spesces cannot be found anywhere else in the world. The most recent thret is rising sea temperatures. Some say this may distroy the reef in 30 years' time. The problem is called coral bleaching. Last year 30% of the coral on some reefs digraded beyond ricovery.

Seat No.	

SI - 290

Total No. of Pages : 3

**B.A. (Part - III) (Semester - VI) Examination,
January - 2023
ENGLISH (Special Paper - XVI) Pre-Revised
Structure and Function of Modern English
Sub. Code : 65635**

Day and Date : Monday, 09 - 01 - 2023

Time : 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Total Marks : 80

Q1) a) Identify the clause elements (S, P, O, C, A) (Any Four) : [4]

- i) The bus stopped luckily.
- ii) They elected him the secretary.
- iii) The baby was very sick.
- iv) They will tell the same story tomorrow.
- v) The teacher gave her a grammar book.
- vi) She stays in the hostel.

b) Write short notes (Any Two) : [8]

- i) Basic Clause Patterns.
- ii) Active and Passive clauses
- iii) The Interrogative Clauses

Q2) a) Write short notes (Any Two) : [8]

- i) Finite Noun clauses
- ii) Non-finite Adverbial clauses
- iii) Coordination

P.T.O

- b) Identify subordinate clauses with form and function labels (Any Four) : [8]

- i) Who stole the teaspoon is a mystery.
- ii) When the weather improves, we are going on holiday.
- iii) The boy who stood first in the class is my brother.
- iv) People work overtime in order to earn extra money.
- v) The information given us at the office is true.
- vi) They escaped by climbing through the window.

Q3) Identify the cohesive devices giving their types in the given passage : [4]

The youth advanced into the arena. According to custom, he turned to bow to the king. But he was not thinking of that royal person. He gazed only at the king's daughter, who sat next to her father. Another lady might not have had the courage to be there. But this lady was only half-civilized. The strong passions of her nature would not allow her to be absent. This occasion held a terrible interest for her. (From 'The Lady, or The Tiger' by Frank Stockton).

Q4) a) Identify the mode (speech or writing) of the given discourse by giving two characteristics : [4]

May I come in Sir?

Yes. Come in. Please be seated.

Thank You Sir. Good morning Sir.

Good morning. Mr. Anand, introduce yourself.

Sir I ... I am Mr. Anand from Kolhapur. I have completed my graduation.

Which subject?

English English Sir.

OK. And anything else?

No.

- b) **Identify the register/domain of the discourse giving two characteristics :** [4]

Covid cases being reported in 3 districts

TIMES NEWS NETWORK

Kolhapur : The number of Covid cases which had dropped to nil in Kolhapur, Sangli and Satara districts, has been going up again over the past few days. All three districts had zero daily Covid count and zero active cases till Sunday last week. However, from Monday onwards, a few cases started being reported daily.

Currently, the Kolhapur district has six active cases, Sangli and Satara districts have 15 active patients. Three of the patients in Sangli and two in Satara are critically ill and are hospitalized. One patient in the Kolhapur district too is currently in the hospital.

The health officials claim though the next wave or a sudden Covid outbreak cannot be ruled out, the high immunization coverage will act to protect the people from getting critically ill.

□□□

Seat No.	

ENGLISH.

(Special Paper - XII)

Sub. Code : 75731/80031

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks

Instructions :

- 1) All Questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

a) Lyrical ballads was first published in _____.

- i) 1800 ii) 1810
iii) 1798 iv) 1755

b) Poetry as emotions recollected in _____.

- i) feelings ii) thoughts
iii) ideas iv) tranquility

c) Tradition and Individual Talent is divided into _____ parts.

- i) 1
- ii) 2
- iii) 3
- iv) 4

d) _____ introduced scientific objectivity to critical evaluation.

- i) Lyrical Ballads
- ii) Previous generations
- iii) Touchstone Method
- iv) Past

B) Answer the following questions in one word/phrase/sentence each. [4]

- According to Arnold who are the ideal poets from ancient world?
- What is second stage of process of poetry creation?
- Who is the writer of *touchstone method*?
- What does historical sense involve?

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words. (Any One)

- Themes of poetry as reflected in Preface to Lyrical Ballads.
- Ideas of ancient and modern poets in Touchstone method.

Q3) Answer the questions in about 250-300 words each. (Any One)

- Write a note on impersonality in Tradition and Individual Talent
- Write a note on poetic diction of language of poetry reflected in Wordsworth's essay.

Q4) Write a critical appreciation of the following poem with the help of the questions given below. [12]

Whose woods these are I think I know.
His house is in the village though;
He will not see me stopping here
To watch his woods fill up with snow.

My little horse must think it queer
To stop without a farmhouse near
Between the woods and frozen lake
The darkest evening of the year.

He gives his harness bells a shake
To ask if there is some mistake.
The only other sound's the sweep
Of easy wind and downy flake.

The woods are lovely, dark and deep.
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.

- What is the theme of the poem?
- Write a short note on the speaker in the poem.
- Comment on the structure of the poem.
- Comment on the last stanza of the poem.
- Write a short note on symbols used in the poem.

[3]
[2]
[2]
[2]
[3]

Seat
No.

SI-283

Total No. of Pages : 2

B.A. (Part-III) (Semester - VI) (Pre-Revised)

Examination, January - 2023

ENGLISH

Understanding Novel (Special Paper-XV)

Sub. Code : 65634

Day and Date : Saturday, 07 - 01 - 2023

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Rewrite the following sentences choosing the correct alternative. [5]

- a) The novel *Disgrace* deals with _____ political situation in the South Africa.
- i) Post independence
 - ii) Pre-independence
 - iii) Post-apartheid
 - iv) Pre-apartheid
- b) David Lurie is a professor in _____
- i) Cape Town Technology University
 - ii) South Africa Cape University
 - iii) University of Johannesburg
 - iv) Cape Town College.
- c) Grandfather Nanu's Final resting place was erected under _____ tree.
- i) Neem
 - ii) Banyan
 - iii) Ashoka
 - iv) Peepal

P.T.O.

d) The P.A. of MLA Malpani is _____

- i) Dinkar Dabhade ii) Suresh Sathe
iii) Uttam Thokare iv) Vilas Rasal

e) Subhanrao takes _____ rupees loan from Mahakaal by giving Kalyani farm.

- i) One lakh ii) Two lakh
iii) Three lakh iv) Four lakh

Q2) a) Answer the following questions in about 200-250 words. [10]

- i) Explain the post apartheid situation in South Africa presented in the novel *Disgrace*.

OR

- ii) Write a note on the character of David Lurie.

b) Answer the following questions in about 200-250 words. [10]

- i) Explain the suffering of the women in farmers' family depicted in the novel *Baromaas*.

OR

- ii) Draw the character of Eknath.

Q3) Write short notes on any three of the following: [15]

- a) Violence in the novel *Disgrace*.
b) Bev Shaw.
c) Golden Gang of Madhu.
d) Subhanrao.
e) End of the novel *Baromaas*.

Seat No.	

SHIVAJI UNIVERSITY KOLHAPUR

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College, Hatkanangale

B.A.(Part-I)(Sem-II) Examination, June 2022

ENGLISH (Compulsory)(Paper-B) (New)

English for Communication (CBCS)(AECC-C1)

SUB CODE : 71474

Day and Date : Monday 6/6/2022

Total Marks : 50

Time: 2 ½ hours 10.30 am to 01:00 pm.

Instructions : 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full

Q.1 A) Complete the following statements by choosing the correct options.

1) The child was going to the ----- with his parents.

A) school B) sweet shop C) fair D) grand parents house

2) ----- brought the steel industries to Indian during the British rule.

A) Acharya P. C. Ray B) Jamshetaji Tata C) Maharaja of Baroda D) Dadabhai Nauroji

3) ----- translated the poem "A village girl" into English.

A) Mohan singh B) Kushwant singh C) Mulk Raj Anand D) Balwant Gargi

4) The Tigers brain was created in a -----

A) Furnace B) factory C) heaven D) workshop

B) Answer the following questions in one word /phrase/ sentence each.

(4)

1) What was the child's favourite sweet?

2) How Acc. To A. P. J. Abdul Kalam is energy created?

3) What is on the head of a village girl?

4) What do the poets carry in their heart?

Q 2. A) Answer the following Questions in three to four sentences each. (ANY FOUR) (8)

- 1) Where did the child go with his parents? What did he want there?
- 2) Which great institutions were established during the British rule?
- 3) How does the narrator describe the village girl?
- 4) Why did the narrator take his brothers word as law?
- 5) What is the theme of the poem " The Tiger"?
- 6) Why does the poet say that ' the words have a destructive energy'?

B) Write short notes on the following in about 7 to 8 sentences each (ANY THREE) (9)

- 1) What is the theme of the story " The Lost Child"?
- 2) Dr. A.P.J. Abdul Kalam's visit to the North- east states?
- 3) What is the central idea of the poem " A Village Girl"?
- 4) The beauty of the Tiger ?
- 5) Power and Strength of words in the poetry: A Poet;

Q3.A) Imagine that you are studying in M.A. Part-II English in Shivaji university Kolhapur . Your younger brother is coming to Shivaji University to take the passing certificate. Advise him how to reach Shivaji University. (8)

B) Write a Telephonic conversation between Kajal and Anil. Use the following points ---- booking a hotel room, Type of room, rate , facilities, duration of stay etc. (7)

Q4 A) i) Write a descriptive passage about your mobile phone. (5)

Or

ii) Describe a LED TV.

B) i) Write Description of your mother. (5)

Or

ii) Write description of your college building.

Seat No

Shivaji University, Kolhapur
Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College,
Hatkanangale.

B.A. Part I (Semester-III) Examination March/April- 2022
 Subject Name: Geography-I DSC-B-24 (Human Geography)
 Subject Code: 71285
 Day & Date: Thursday & 23/06/2022
 Time: 10.30 am To 1.00 pm

Paper No-II

Total Marks: 50

सूचना 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे. 2) आवश्यक तिथे आकृती काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

10

1) मानवी भूगोलचे..... हे जनक आहेत.

अ) रॅटझेल ब) ब्लाश क) टेलर ड) यापैकी नाही

2) भूगोलाची ही महत्वाची शाखा आहे.

अ) लोकसंख्या भूगोल ब) आर्थिक भूगोल क) हवामानशास्त्र ड) मानवी भूगोल

3) मानवी भूगोलात घटकांचा अभ्यास होतो.

अ) मानवी ब) नैसर्गिक क) रासायनिक ड) यापैकी नाही

4) भारताचा लोकसंख्या बाबतीत जगात क्रमांक लागतो.

अ) पाचवा ब) दुसरा क) सातवा ड) पहिला

5) जागतिक लोकसंख्या दिन रोजी साजरा करतात.

अ) ११ जुलै ब) ५ जून क) ८ मार्च ड) ५ सप्टेंबर

6) लोकसंख्या वाढीचा सिद्धांत..... यांनी मांडला.

अ) ब्लाश ब) माल्थस क) नोटेसटार्न ड) यापैकी नाही

7) हे ग्रामीण भागातील मुख्य कार्य होय.

अ) व्यापार ब) दुकानदारी क) शेती ड) यापैकी नाही

8) घरे एका रेषेत बांधलेली असतात यास..... वसाहत म्हणतात.

अ) रेषाकृती ब) गोलाकार क) त्रिकोणी ड) यापैकी नाही

9).....हा घटक शेतीवर सर्वात जास्त परिमाम करतो.

अ) प्राकृतिक ब) सामाजिक क) राजकीय ड) यापैकी नाही

10) स्थलांतरीत शेतीस पश्चिम घाटातअसे म्हणतात.

अ) खिल ब) लडांग क) रोका ड) कुमरी

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा.

20

१) मानवी भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.

२) मानवी भूगोलाचे महत्व लिहा.

३) वसाहतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

४) शहराची कार्ये स्पष्ट करा.

५) फळशेती विषयी माहिती लिहा.

६) शेतीच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर सविस्तर लिहा.

10

मानवी भूगोलाची व्याख्या सांगून व्याप्ती स्पष्ट करा.

किवां

लोकसंख्या वितरणावर परिमाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर सविस्तर लिहा.

10

ग्रामीण भागातील कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

किवां

शेतीवर परिमाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

SEAT NO

Shivaji University Kolhapur

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce, and Science College
Hatkanangale

B.A. (Part-1) (Semester- II) (CBCS) Examination , June 2022

MARATHI (अक्षरबंध) (Optional Paper-II)

विद्याशाखीय विशेष गाभा (D.S.C.-A 13)

Subject code – 71262

Day and Date : Monday 20/06/2022

Total Marks 50

Time: 10.30 am to 01.00 pm.

Instructions : 1) All Questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks

प्रश्न 1 ला . योग्य पर्याय निवडा .

10 गुण

1) लोकनाथ यशवंत यांचा 'बाकी सर्व ठीक आहे' हा कविता संग्रह कधी प्रकाशित झाला?

अ) 2016 ब) 2014 क) 2017 ड) 2010

2) आपला डाव कसा साधायचा असतो? असे 'मुख्य प्रवाह' कवितेत कवी म्हणतो .

अ) श्रद्धा सवुरीने ब) शांत राहून क) सामनेवाल्याला तोलत ड) वेळ बघून

3) 'एका वृक्षाची गोष्ट' मध्ये कवीला त्याच्या मित्राने कोणती वस्तू भेट म्हणून दिली . ?

अ) पेन ब) गुलाबाचे झाड क) निळा शर्ट ड) बोन्सायचे झाड

4) 'राग' या कवितेत कुपोषणाने बालकांचे मृत्यू होत असूनही कोण आनंदात आहेत असे कवीला वाटते ?

अ) पालक ब) बालक क) एनजीओवाले ड) स्त्रिया

- 5) 'तडजोड' कवितेत कवी गावाकडे आल्यावर कोणाची तळी उचलतो ?
 अ) वेकारांची व) शक्तीशाली लोकांची क) मित्रांची ड) पाथरवटांची
- 6) जात ही कशी असते असे कवी 'पर्सनल मुलाखत' या कवितेत म्हणतो ?
 अ) विद्युत प्रवाहासारखी व) न जाणारी क) आगीसारखी ड) न संपणारी
- 7) 'पर्यावरण' कवितेत व्हेंटिलेटरवर कोण आचके देत आहे असे कवीला वाटते ?
 अ) स्वातंत्र्य व) दोस्ती क) देश ड) धर्म
- 8) 'स्पर्श' कवितेतील हलितार लोक काय करतात ?
 अ) कुत्रे पोसतात व) अनाथालयात जातात क) कर्मकांडात रमतात ड) अनाथांचा सांभाळ करतात
- 9) भुकेने व्याकुळ झालेल्या मांजराला खाटीक काय खायला देतो ?
 अ) खीर व) बोकडाचे मास क) पाव ड) दूध
- 10) 'जन्म आईचा' कवितेत हजार वेळा जन्म घेऊन आईन काय करावे असे कवीला वाटते ?
 अ) नाश करावा व) जगणे आणखी सुंदर करावे क) परमेश्वरमय ड) शांततामय

प्रश्न 2 रा. शहरात राहूनही तुम्हाला काय काय समजत नाही असे कवी लोकनाथ यशवंत का म्हणतात ?

हे 'मुख्य प्रवाह' कवितेच्या आधारे लिहा.

10 गुण

किंवा

'एका वृक्षाची गोष्ट' कवितेत कवीने कोणता विचार मांडला आहे ?

प्र 3 रा 'सोन्याचे दात' या कवितेत उपरोधाची तीव्र जाणीव कवीने कशी व्यक्त केली आहे ?

10 गुण

किंवा

'गौडबंगाल' या कवितेत शिकणाऱ्या मुलाच्या मनातील खदखद कशी व्यक्त केली आहे ?

प्रश्न 4 धा . लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन लिहा .)

10 गुण

- अ) वृत्तपत्राच्या बातमीदाराचे महत्त्वाचे गुण सांगा .
- ब) अग्रलेखाचे स्वरूप आणि त्याची संकल्पना सांगा .
- क) एक दृक्श्राव्य माध्यम म्हणून चित्रपटाचे महत्त्व सांगा .

प्रश्न 5 वा . खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा .

10 गुण

- अ) पत्रलेखनाचे स्वरूप आणि त्याचे प्रकार सांगा .
- ब) ई- पत्रव्यवहार .
- क) आकलन म्हणजे काय? ते सांगून त्याचे स्वरूप सांगा .
- ड) आकलन संकल्पनेत भाषेचे महत्त्व सांगा .

Shivaji University, Kolhapur

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College Hatkanangale

B. A. (Part - I) (Sem - II) Examination, June - 2022

Sociology (Paper II) (New)

Applied Sociology (CBCS) (DCS - II)

Subject Code: 71275

Day and Date - Thursday 09/06/2022

Time - 10:30 am to 01:00 pm

Total Marks 50

Instructions: 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks

प्रश्न क्र. १. खालीलपैकी पर्यायांपैकी अचूक पर्याय निवडा.

१० गुण

१. खालीलपैकी कोणास समाजशास्त्राचे जनक म्हणून संबोधले जाते?

अ. कार्ल मार्क्स ब. हर्बर्ट स्पेन्सर क. ऑगस्ट कॉम्प्ट ड. एम.एन.श्रीनिवास

२. 'संस्कृतीकरण' या संकल्पनेची मांडणी खालीलपैकी कोणत्या विचारवंतानी केली?

अ. इरावती कर्वे ब. राधाकमल मुखर्जी क. एम.एन.श्रीनिवास ड. ए. आर. देसाई

३. खालीलपैकी कोणत्या भारतीय विचारवंतास 'मार्क्सवादी समाजशास्त्रज्ञ' म्हणून ओळखले जाते?

अ. जी.एस. घुर्ये ब. ए. आर. देसाई क. डी.पी. मुखर्जी ड. एम.एन.श्रीनिवास

४. 'Das Capital' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ. कार्ल मार्क्स ब. ए. आर. देसाई क. एमिल दुर्खीम ड. जी.एस. घुर्ये

५. खालीलपैकी हा मुद्रित माध्यमाचा प्रकार नाही?

अ. वर्तमानपत्र ब. मासिके क. पुस्तके ड. रेडीओ

६. खालीलपैकी कोणते माध्यम दृक-श्राव्य म्हणून ओळखले जाते?

अ. पुस्तक ब. वृत्तपत्र क. आकाशवाणी ड. चित्रपट

७. 'समाजमान्य जीवनपद्धतीतील बदल म्हणजे सामाजिक परिवर्तन होय', अशी व्याख्या कोणी केली आहे?

अ. गिलीन आणि गिलीन ब. पी.व्ही.यंग क. किंग्सले डेविस ड. हॅरी जॉन्सन

८. जागतिक अर्थव्यवस्था हे चे महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे.

अ. औद्योगिकीकरण ब. संस्कृतीकरण क. आधुनिकीकरण ड. जागतिकीकरण

९. विशिष्ट सामाजिक परिवर्तन घडून येऊ नये म्हणून जे सामूहिक प्रयत्न केले जातात त्याला
चळवळ म्हणतात.

अ. प्रतिकार ब. प्रतिसाद क. सुधारणा ड. क्रांतिकारक

१०. खालीलपैकी कोणी सामाजिक नियोजनाला 'Social Telesis' असे संबोधले आहे?

अ. लेस्टर वार्ड ब. ऑगस्ट कॉम्स क. पी. व्ही. यंग ड. डंकन मिचेल

प्रश्न क्र. २. टीपा लिहा. (सहा पैकी कोणतेही चार)

२० गुण

१. संरचनात्मक दृष्टीकोन

२. पाश्चात्तीकरण

३. आधुनिकीकरण

४. जनसंपर्क माध्यम अर्थ व वैशिष्ट्ये

५. लोकमाध्यमे

६. जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये

प्रश्न क्र. ३. दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

१. एम. एन. श्रीनिवास यांच्या संरचनात्मक - कार्यावादातील योगदानाचा आढावा घ्या?

किंवा

२. जनसंपर्क माध्यमाची व्याख्या देऊन आधुनिक माध्यमांचे विविध प्रकार विशद करा?

प्रश्न क्र. ४. दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

१. जागतिकीकरण म्हणजे काय ते सांगून जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये विशद करा?

किंवा

२. सामाजिक नियोजनाचा अर्थ स्पष्ट करून सामाजिक नियोजनातील अडथळे स्पष्ट करा?

Seat No.

Shivaji University, Kolhapur

Hon. Shri. Annasaheb Dange Arts, Commerce and Science College,
Hatkanangale

B.A. (Part-I) (Sem-II) Examination, June, 2022

History (Optional) (Paper-II) (New)

Polity, Society and Economy under the Marathas (1600-1707) (CBCS)

Sub. Code: 71274

Day and Date: Thursday 23/06/2022

Total Marks: 50

Time: 10.30 to 01:00 PM

Instruction: 1) All Questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१. शिवकालात-----यांच्याकडे पेशवेपदाची जबाबदारी होती.

अ. मोरोपंत पिंगळे ब. दत्ताजी त्रिम्बक क. अण्णाजी दत्तो ड. हंबीरराव मोहिते.

२. शिवकालात, हंबीरराव मोहिते यांच्याकडे-----या पदाची जबाबदारी होती.

अ. पेशवा ब. सेनापती क. पंडितराव ड. सचिव

३. अष्टप्रधान मंडळामध्ये-----यांच्याकडे परराष्ट्र व्यवहाराची जबाबदारी असे.

अ. अमात्य ब. सेनापती क. पंडितराव ड. सुमंत (डबीर)

४ -----या कारखान्यात धान्य साठवले जाई.

अ. जवाहरखाना ब. अंबारखाना क. फरासखाना ड. जामदारखाना

५. फरासखानामध्ये-----यांची साठवणूक केली जाई.

अ. जडजवाहिर ब. धान्य क. तंबू, राहुट्यांचे साहित्य ड. शस्त्रास्त्रे

६. -----चा महालामध्ये नाणी तयार केली जात.

अ. टांकसाळ ब. छबिना क. पोते ड. जामदारखाना

७. -----ग्राममजलीस (गोतसभा)चा प्रमुख असे.

अ. कुलकर्णी ब. पाटील क. चौगुला ड. देशपांडे

८. -----यांची निशाणी 'नांगर' असे.

अ. कुलकर्णी ब. पाटील क. चौगुला ड. देशपांडे

९. -----ही स्वराज्याची राजधानी होय.

अ. रायगड ब. पन्हाळा क. पुरंदर ड. लोहगड

१०. कोल्हापूर हे तीर्थक्षेत्र -----या देवतेसाठी प्रसिद्ध आहे.

अ. रेणुका माता ब. तुळजा भवानी क. श्री महालक्ष्मी ड. बनशंकरी

टिपा द्या (कोणत्याही ४)

२०

अ. अष्टप्रधान मंडळ

ब. आरमाराची स्वराज्यातील कामगिरी

क. शिवकालीन जमिनीचे प्रकार

ड. शिवकालीन व्यापारातील वस्तु

इ. शिवकालीन वतनदार

फ. वारकरी संप्रदायाचे योगदान

३. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या न्यायव्यवस्थेची माहिती द्या.

१०

किंवा

शिवकालीन उद्योगांची माहिती द्या.

४. शिखर शिंगणापुर या तीर्थक्षेत्राचे वर्णन करा.

१०

किंवा

छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या लष्करी प्रशासनाची माहिती द्या.

Shivaji University, Kolhapur

Hon. Shri Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College Hatkanangale.

B.A. (Part I) (sem- II) Examination, June 2022

आवश्यक हिंदी

पेपर व्यावहारिक लेखन (B)

Sub Code- CGE - 71255

Day and Date- Thursday 16/06/2022

Total Marks 50

Time - 10:30 am to 01:00 pm.

Instructions- 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

प्रश्न 1. उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए ।

10

1. हिंदी की लिपि..... है ।

अ. ब्राह्मी ब. खरोष्ठी क. गुरुमुखी ड. देवनागरी

2. उत्तर प्रदेश..... भाषा प्रदेश है ।

अ. मराठी ब. गुजराती क. हिंदी ड. कन्नड

3. भारत की राष्ट्रभाषा है ।

अ. मराठी ब. गुजराती क. हिंदी ड. कन्नड

4. सरकारी पत्र में सबसे पहले..... लिखा जाता है ।

अ. विभाग का नाम ब. अधिकारी का नाम

क. सरकार का नाम ड. व्यक्तिगत नाम

5. सरकारी पत्र.....के हस्ताक्षर से दिया जाता है ।

अ.ज्यु.क्लर्क ब.अधीक्षक क.सिनियर क्लर्क ड प्रमुख अधिकारी

6. अनुवाद शब्द का संबंधधातु से है ।

अ.वद ब.अन क.वदनु ड.अनुज

7. भाषांतर.....का प्रकार है ।

अ.रूपांतर ब.प्रतीकांतर क.विषयांतर ड.युगांतर

8. कार्यालयीन अनुवाद के लिएगुण अपेक्षित है ।

अ.स्वायत्तता ब.क्षेत्र क.प्रक्रिया ड.विज्ञान

9. समाचार का सीधा संबंध मनुष्य की सततहै ।

अ.जिज्ञासा ब.आशंका क.डर ड.सजगता

10. समाचार शब्द अंग्रेजी शब्द.....का हिंदी अनुवाद है ।

अ.न्यूज ब.कवरेज क.रिपोर्ट ड.डाक्युमेंट

प्रश्न. 2 टिप्पणियाँ लिखिए । (तीन में से दो)

1. राजभाषा ।

2. अर्धसरकारी पत्र की रूपरेखा ।

3. समाचार की परिभाषा ।

प्रश्न. 3 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए । (पाँच में से तीन)

1 राजभाषा का स्थान स्पष्ट करे ।

2 वैज्ञानिक हिंदी का प्रयोग ।

3 सरकारी पत्र की रूपरेखा ।

4 अनुवाद का सामाजिक एवं व्यावहारिक महत्त्व ।

5 समाचार का उद्देश्य लिखिए ।

प्रश्न 4 अ. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए ।

1. समाचार संपादन का स्वरूप स्पष्ट करते हुए समाचार पत्रों की साजसज्जता पर प्रकाश डालिए ।

15

अथवा

2. मातृभाषा के रूप में हिंदी का महत्व स्पष्ट किजिए ।

ब. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए ।

1. साहित्य विधा के आधारपर अनुवाद के प्रकार लिखिए ।
अथवा

2. रोजगार प्राप्ति हेतु आवेदन पत्र का प्रारूप तैयार किजिए ।

Hon Shri Annasaheb Dange Arts, Commerce & Science College Hatkanangale

B.A I Part I (Sem – II) Examination, June – 2022

Hindi (Optional) Paper II (हिंदी गद्य साहित्य) D.S.C – A- 14

Subject Code - 71265

Day and Date - Monday 20/06/2022

Total Marks -50

Time - 10:30 am to 01:00 Pm

Instructions – 1. All questions are compulsory.

2. Figure to the right indicate full marks.

प्रश्न क 1. निम्नलिखित वाक्यों में दिए गए पर्यायों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1. 'जीवन और शिक्षण' निबंध — ने लिखा है।
(अ. विनोबा भावे, ब. बाबु श्यामसुंदरदास, क. मोहन राकेश, ड. हरिशंकर परसाई)
2. 'सूरसागर' ग्रंथ — ने लिखा है।
(अ. सूरदास, ब. संत कबीर, क. मीराबाई, ड. श्यामसुंदरदास)
3. 'विज्ञापन युग' यह — है।
(अ. निबंध, ब. कहानी, क. यात्रा वर्णन, ड. रेखाचित्र)
4. मगतजी — हो गये।
(अ. नरकवासी, ब. स्वर्गवासी, क. पृथ्वीवासी, ड. गोलोकवासी)
5. जेबकतरे का कोई — नहीं होता।
(अ. रूप, ब. मन, क. आकार, ड. चेहरा)
6. गोशाला के रखवालदार का नाम — है।
(अ. ज्वाला प्रसाद, ब. रामदास, क. गोवरधन, ड. कल्लू)
7. — टोली ने पंचलाइट खरीदा था।
(अ. महतो, ब. राजपूत, क. बामन, ड. मराठा)

8. —के घर चीफ की दावत का आयोजन किया था।
(अ. शामनाथ , ब. दिनानाथ , क. रमानाथ , ड. दयानाथ)
9. सोमा बुआ के बेटे का नाम — है।
(अ. हरखू , ब. गर्जेन्द्र , क. संन्यासी , ड. जनक)
10. 'संस्कार और भावना' एकांकी की बहु — है।
(अ. बंगालिन , ब. महाराष्ट्रीयन , क. बिहारी , ड. कश्मिरी)

प्रश्न क. 2 ससंदर्भ स्पष्टीकरण किजिए (केवल दो)

10

1. "आज की शिक्षण पद्धति के कारण जीवन के दो टुकड़े हो जाते हैं। आज के पहले पंद्रह बीस वर्षों में आदमी जीने की झंझट में न पड़कर सिर्फ शिक्षा प्राप्त करें और बाद में शिक्षा को बस्ते में लपेटकर मरने तक जिये।"
2. "काश मैं निर्मम हो सकती, काश कि मैं संस्कारों की दासता से मुक्त हो सकती हो पाती तो कुल, धर्म और जाति का भूत मुझे तंग न करता और मैं अपने बेटे से न बिछुड़ते।"
3. "तुमने जाति की इज्जत रखी है तुम्हारे सात खून माफ। खूब गाओ सलीमा का गाना।"

प्रश्न क 3. टिप्पणियाँ लिखिए। (केवल तीन)

15

- अ. रजिया का चरित्र चित्रण।
- ब. सोमा बुआ का अकेलापन।
- क. 'चीफ की दावत' के शामनाथ।
- ग. 'सूरदास' निबंध के आधारपर सूरदास का परिचय।
- घ. काशी विश्वेश्वरराव की आत्महत्या का प्रसंग।

प्रश्न क 4. अ. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

15

1. 'गोशाला चारा और सरपंच' व्यंग्य का आशय स्पष्ट किजिए। अथवा
 2. 'फुटपाथ के कलाकार' व्यंग्य का आशय स्पष्ट किजिए।
- ब. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।
1. 'किसान के घर से' यात्रा संवाद का आशय स्पष्ट किजिए। अथवा
 2. 'भगत की गत' व्यंग्य का आशय स्पष्ट किजिए।

Shivaji University, Kolhapur
Hon. Shri. Annasaheb Dange ACS College, Hatkanangale.
B.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, June. 2022
ECONOMICS(Optional) (Paper -II)

Indian Economy -II

Subject Code:71289

Day and Date: Thursday 23/08/2022

Total Marks: 50

Time : 10:30 am to 01:00 pm

प्रश्न 1 योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा:

10

- 1) भारताच्या एकूण राष्ट्रीय उत्पादनात शेतीचा वाटाचालला आहे.
 अ) वाढत ब) घटत क) स्थिर होत ड) वेगाने वाढत
- 2) अविकसित व अल्पविकसित देशात मात्र एकूण रोजगारातीलहिस्सा जास्त आढळतो.
 अ) औद्योगिक क्षेत्रातील ब) सेवा क्षेत्रातील क) शेती क्षेत्रातील ड) यापैकी नाही
- 3) भारतीय शेतीची उत्पादकाता इतर देशांशी तुलना करताआहे.
 अ) अल्प ब) पाचपट क) दुप्पट ड) समान
- 4) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारतात सुधारणा करण्यात आल्या.
 अ) कळ कायदे ब) जमिनदारी कायदे क) कमाल जमिनधारणा कायदा ड) वरील सर्व
- 5) भारतातील हरित क्रांती प्रामुख्यानेववर आधारित होती.
 अ) भांडवल व श्रम ब) बियाणे व खते क) पाऊस व जमिन ड) सावकार व बँका
- 6) नविन आर्थिक धोरणाच्या काळात भारतीय शेतीक्षेत्रात.....आढळते.
 अ) अपत्ती ब) विपत्ती क) अवनती ड) वरील सर्व
- 7) भारतात लघु व कुटीर उद्योगांचानिर्मितीच्या दृष्टीने चांगला उपयोग होतो.
 अ) रोजगार ब) भांडवल क) व्यापार ड) गुंतवणूक
- 8) भारताने 1991 मध्ये आर्थिक धोरण स्वीकारल्याने औद्योगिक धोरणात अमूलाग्र बदल करण्यात आले.
 अ) राजवित्तिय ब) चलनविषयक क) उदारीकरणाचे ड) राष्ट्रीयकरणाचे
- 9) आय. टी. उद्योगामुळे जगात भारताची प्रतिमाअशी तयार झाली.
 अ) ज्ञानशक्ती केंद्र ब) औद्योगिक क) महाशक्ती ड) यापैकी नाही
- 10) जागतिक व्यापार संघटना व रिझर्व बँक ऑफ इंडिया यांच्या मते व्यवसायाचाही सेवाक्षेत्रात समावेश केला जातो.
 अ) बांधकाम ब) हॉटेल क) बँक ड) विमा

प्रश्न 2 टीपा लिहा:

20

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्त्व कमी होत आहे

ब) हरित क्रांतीचे अनुकूल परिणाम/यश

क) औद्योगिककरणाची गरज

ड) लघु व कुटीर उद्योगांच्या समस्या

इ) पर्यटन उद्योगाचे महत्त्व

फ) सेवा क्षेत्राचे महत्त्व

प्रश्न 3 थोडक्यात उत्तरे लिहा:

10

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील महत्त्व कमी होत आहे स्पष्ट करा:

किंवा

ब) भारतीय शेती उत्पादकता वाढीचे उपाय कोणते स्पष्ट करा

प्रश्न 4 थोडक्यात उत्तरे द्या:

10

अ) लघु व कुटीर उद्योगांसाठी उपायसोजना

किंवा

ब) सेवाक्षेत्राच्या विकासासाठी धोरणात्मक उपाय स्पष्ट करा:

